

Anna-Mari Honkapohja

Hanna Kosonen

SOSIAALIPEDAGOGINEN
HEVOSTOIMINTA
VARHAISKASVATUSIKÄISEN
LAPSEN KOKEMANA

Opinnäytetyö
Sosiaaliala

Syyskuu 2014

MAMK

University of Applied Sciences

KUVAILULEHTI

	Opinnäytetyön päivämäärä 10.9.2014		
Tekijä(t) Anna-Mari Honkapohja Hanna Kosonen	Koulutusohjelma ja suuntautuminen Sosiaaliala		
Nimeke Sosiaalipedagoginen hevostoiminta varhaiskasvatukseen lapsen kokemana.			
Tiivistelmä Opinnäytetyön tarkoituksena oli kartoittaa varhaiskasvatukseen lasten kokemuksia sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta. Työn idea oli saada lasten omaa ääntään kuuluvaksi sadutusmenetelmää apuna käyttäen. Työn toiminnalliseen osuuteen osallistui kolme varhaiskasvatukseen lasta, jotka olivat iältään 5-6 -vuotiaita. Lapset koottiin päiväkodista siten, että osallistuminen oli vapaaehtoista. Lapset vierailivat sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan perehtyneessä talliyhteisössä kolme erillistä kertaa. Lasten kokemuksia käytännön käytäntöistä käytiin läpi sadutusmenetelmällä kuvatukien avulla. Opinnäytetyö koostuu teoriaosuudesta ja kirjatutoksesta. Opinnäytetyön teoriaosuus käsittelee sosiaalipedagogisen hevostoiminnan eri osa-alueita sekä 5-6 -vuotiaan lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista. Työssä kerrotaan käytännön toteutuksesta, toiminnallisista talliyhteisöistä ja sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan liittyvästä kirjatutoksesta, joka luotiin sadutusmenetelmällä. Sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta ja lasten kokemuksista koostuva kirjatutuote toteutettiin Ifolorin kuvakirjaohjelmalla. Kirja on 24-sivuinen A4-kokoinen, joka sisältää kuvia toiminnallisista tuokiosta talliyhteisössä sekä lasten omista sadutustuotoksista. Kirjatutuote ei ole opinnäytetön liitteenä anonyymiyden turvaamiseksi. Sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta koostuva lasten kirjatutuote on tarkoitettu päiväkodin kasvattajille ja tallin omaan käyttöön. Kirjaa voi käyttää katselukirjana yhdessä lasten kanssa. Sen avulla voi tutustuttaa lapsia islanninhevosten kanssa toimimiseen ja lukea lasten omia ajatuksia hevostalleilla käynneistä. Lasten saduttamisen tuloksissa nousi esille monenlaiset tunnekokemukset. Positiivisia tunnekokemuksia olivat ilo, hyvä mieli, selviytyminen ja onnistumisen tunteet. Näitä tunteita lapset yhdistivät yhdessä tekemiseen ja kokemuksiin hevosen läheisyydestä ja sen hoidosta. Tunnekokemuksissa näkyi myös jännitystä, pelkoa ja ikävää. Lisäksi lapset toivat sadutuksissa esille oppimisen kokemuksia liittyen hevosen hoitamiseen ja ratsastamiseen. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta on Suomessa suhteellisen uusi toimintamuoto. Miten toiminta vaikuttaisi lasten sosiaalisiin taitoihin pidemmällä aikavälillä tutkittuna, voisi olla yksi aihe sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa lasten parissa.			
Asiasanat (avainsanat) Sosiaalipedagoginen hevostoiminta, 5-6-vuotias lapsi, sadutusmenetelmä.			
Sivumäärä 46+7	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 50%;">Kieli Suomi</td> <td style="width: 50%;">URN</td> </tr> </table>	Kieli Suomi	URN
Kieli Suomi	URN		
Huomautus (huomautukset liitteistä) Liite 1 Kirje vanhemmille. Liite 2 Kirje yhteistyökumppaneille. Liite 3 Luvat. Liite 4 Kirjatutoksen kuvasivu.			
Ohjaavan opettajan nimi Kati Vapalahti	Opinnäytetyön toimeksiantaja Eteläsavolainen päiväkot Eteläsavolainen islanninhevostalli		

DESCRIPTION

		Date of the bachelor's thesis 10.9.2014
Author(s) Anna-Mari Honkapohja Hanna Kosonen		Degree programme and option Social
Name of the bachelor's thesis Experiences of children at early childhood age with socio-pedagogical horse activity		
Abstract The purpose of this study was to delineate the experience of preschool-aged children with socio-pedagogical horse activity. Intention in this study was to explicitly make the children's own voices heard with the help of storycrafting. The practical part of this study involved three children aged from five to six years. They were chosen from a day-care center and participated voluntarily. A horse stable specialized in socio-pedagogical horse activity was visited by the children on three different occasions. Their experience was reviewed and reflected with the help of the storycrafting method which was supported by pictures taken at their visits at the stable. Thesis consists of a theory part and a picture book that was created during the writing process of the thesis. The theoretical part is concerned with different aspects of socio-pedagogical horse activity as well as the growth, development and learning of five to six year old children. Further shed light on the realization of this work, the actual visits at the stable and the creation of the book based on socio-pedagogical horse activity and the storycrafting method. The A4-sized book was produced employing a picture book program by Ifolor. Its 24 pages contain pictures of the visits at the horse stable as well as of the children's storycrafting process. The book is intended for early childhood educators in day-care centers and the horse stables own use. It can be used as a picture book to be looked at together with children. It serves as an introduction to activities with Icelandic horses and provides children's own thoughts about visiting a horse stable. Children storycrafting results emergent different kind of emotional experiences. Positive emotional experience were joy, good mood, coping and feelings of success. Children joined being with horses, the proximity and treatment. Emotional experiences also showed excitement, fear and longing. The children also raised storycrafting learning experiences of riding and taking care of the horse. Socio-pedagogical horse activity is a relatively new form of activity in Finland. To study long term effects of this activity could be the objective of further research in the field of socio-pedagogical horse activity with children.		
Subject headings, (keywords) Socio-pedagogical, five to six year old children and storycrafting method.		
Pages 46+7	Language Finish	URN
Remarks, notes on appendices Appendix 1 Letter to parents. Appendix 2 Letter to partners. Appendix 3 Permits. Appendix 4 Book of output image page.		
Tutor Kati Vapalahti		Bachelor's thesis assigned by Day-care center Horse stable

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO.....	1
2	SOSIAALIPEDAGOGINEN HEVOSTOIMINTA.....	2
	2.1 Sosiaalipedagogisuus.....	3
	2.2 Hevostoiminta.....	4
	2.2.1 Elämyksellisyys.....	5
	2.2.2 Yhteisöllisyys.....	6
	2.2.3 Kokemuksellisuus ja toiminnallisuus.....	7
3	VIISI-KUUSIVUOTIAS LAPSI.....	8
	3.1 Kasvu.....	9
	3.2 Kehitys.....	9
	3.2.1 Fyysinen kehitys.....	10
	3.2.2 Psyykinen kehitys.....	10
	3.2.3 Sosiaalinen kehitys.....	12
	3.3 Oppiminen.....	13
4	AIKAISEMMAT TUTKIMUKSET.....	13
5	YHTEISTYÖKUMPPANEIDEN KUVAUS JA TOIMINTAYMPÄRISTÖ...14	
	5.1 Hevostalli.....	15
	5.2 Päiväkoti.....	15
6	OPINNÄYTETYÖN TAVOITE JA PROSESSI.....	16
7	TOIMINNAN TOTEUTTAMINEN.....	19
	7.1 Sadutus.....	19
	7.2 Kameradokumentointi.....	21
8	TOIMINNAN TULOKSET.....	22
	8.1 Tallikäynnit.....	23
	8.1.1 Ensimmäinen tallikäynti.....	26
	8.1.2 Toinen tallikäynti.....	29
	8.1.3 Kolmas tallikäynti.....	33
	8.2 Kirjatuotos.....	37
9	POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET.....	38
	LÄHTEET.....	42

- LIITE 1. Kirje vanhemmille
- LIITE 2. Kirje yhteistyötahoille
- LIITE 3. Luvat
- LIITE 4. Kirjatuotoksen kuvasivu

1 JOHDANTO

Opinnäytetyön idea kehittyi kiinnostuksesta hevostoiminnan tarjoamiin mahdollisuuksiin varhaiskasvatukseen lapsen kokemuksellisen toiminnan muotona. Mielenkiinto tätä uudehkoa, Suomessa toimivaa, sosiaalisen kuntoutuksen ja kasvun tukemisen muotoa kohtaan, heräsi toisen opinnäytetyöntekijän hevosharrastuksen kautta. Hänen kertomuksessa tarkemmin tästä aiheesta, innostui myös toinen tekijä hevostoiminnan ja varhaiskasvatuksen yhdistämisestä. Aihevalinnan myötä haluttiin saada myös lastentarhanopettajan kelpoisuus. Tästä alkoi pohdinta, kuinka aihetta voisi tutkia tarkemmin. Opinnäytetyön ideaksi muodostui asian tarkastelu 5-6 -vuotiaiden, päiväkotikäisten lasten näkökulmasta. Työhön valittiin valokuvaus ja sadutusmenetelmä lasten kokemusten ja tunteiden tarkasteluun sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta.

Vapalahden (2012, 102) mukaan Paquette 2010 on väitöskirjassaan todennut, että sosiaalipedagogisella hevostoiminnalla on todettu olevan monia positiivisia vaikutuksia yksilön itsetuntoon, psyykkiseen hyvinvointiin, elämänhallintaan ja yksilön positiiviseen käyttäytymiseen. Vapalahden (2012, 103) mukaan sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta tarvitaan kuitenkin vielä lisää tutkimustietoa. Rainion (2005) mukaan eläin- ja luontoavusteisen toiminnan vaikuttavuutta on vaikea mitata, mutta ihmisten kokemuksista voidaan saada tietoa. Näin ollen voidaan puhua yksilöiden kokemuksellisesta hyvinvoinnista. (Ks. myös Vapalahti 2012, 103).

Hevosen kanssa toimiessaan lapsi saa harjoitusta oman kehonsa hallinnasta. Toiminta harjoittaa esimerkiksi koordinaatiokykyä ja tasapainoa. Itse ratsailla oleminen luo liikevuorovaikutusta ja antaa valtavan määrän aistiärsyksiä. Tätä kautta lapsi oppii tuntemaan itseään ja rakentamaan omaa persoonaansa. Toiminta kehittää motorisia taitoja ja havaintotoimintoja. Hevosen kanssa toimiminen vaatii lapselta keskittymistä ja intensiivistä läsnäoloa. Hevonen tunnistaa ihmisen aitouden, joten mielen ja kehon sujuvuus tuovat varmuutta ja turvallisuutta hevosen kanssa toimimiseen. Onnistumisen kokemukset ja yhteisymmärrys hevosen kanssa ovat lapselle palkitsevia asioita, jotka tukevat lapsen positiivisen minäkuvan ja itsetunnon kehittymistä. (Palola 2013, 163.) Edellä mainittujen asioiden pohjalta valittiin lasten kokemusmaailma ja heidän näkökulma opinnäytetyön aiheeksi.

Työelämän yhteistyökumppanina toiminnallisessa osuudessa toimivat päiväkotit ja hevosstallit. Päiväkodista koottiin pienryhmä, joka osallistui sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan. Yhteistyötä tehtiin lasten ja heidän vanhempiansa kanssa. Eteläsvomalainen islanninhevosstalli oli yhteistyökumppanina työn toteutuksen osalta.

Opinnäytetyö on kehittämistyö. Kehittämistyön tavoitteena oli luoda sosiaalipedagogista hevostoimintaa 5-6 -vuotiaille lapsille ja kartoittaa lasten kokemuksia ja ajatuksia sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta. Tällä kehittämistyöllä pyrittiin lasten tuomien kokemusten pohjalta saamaan sosiaalipedagogisen hevostoiminnan työmenetelmää näkyvämmäksi varhaiskasvatuksen keskuudessa. Aiheen tärkeäksi tekee se, että lasten omaa ääntä pyrittiin saamaan kuuluvaksi ja näkyväksi. Mahdollisuutena on myös tuoda yksi uusi toiminta- ja kuntoutusmuoto tutummaksi varhaiskasvatusikäisten lasten vanhemmille ja päiväkodin kasvattajille.

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta on aiheena ajankohtainen, koska erilaiset green care -mallit ovat tätä päivää. Green care käsitteenä on laaja kokonaisuus, mutta yhteinen tulkinta käsitteestä on ideologia luonnon ja maaseudun hyödyntämisestä hyvinvoinnin edistäjänä (Yli-Viikari ym. 2009, 8). Green care ajattelua mukailien tämä työ ja sen aihe on tärkeä, koska haluttiin tulevassa lastentarhanopettajan työssä tietoa ja uusia vaihtoehtoja ennaltaehkäisevään, kuntouttavaan ja sosiaalistavaan työhön. Eläinavusteiset vaihtoehdot lasten kanssa tehtävään työhön uusina työmenetelminä, ovat koko ajan lisääntymässä.

2 SOSIAALIPEDAGOGINEN HEVOSTOIMINTA

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta on sosiaalipedagogisesta teoriasta ja käytännön viitekehyksen pohjalta lähtevää toimintaa (Saastamoinen 2007, 7). Sosiaalipedagogiikan teoriasta nousevat siis hevostoiminnan keskeiset peruselementit. Niitä ovat yhteisöllisyys, elämyksellisyys, toiminnallisuus ja dialogisuus (Sosiaalipedagoginen hevostoiminta ry 2011). Tässä luvussa avataan sosiaalipedagogiikan teoriaa, sosiaalipedagogisen toiminnan menetelmiä sekä sosiaalipedagogista hevostoimintaa toimintana.

2.1 Sosiaalipedagogisuus

Sosiaalipedagogiikan käsite on monimerkityksinen. Kirjallisuudessa sosiaalipedagogiikasta puhutaan monella tasolla. Usein tällä käsitteellä viitataan yhteiskunnan toimintajärjestelmään, jonka tehtävänä on sosiaalisten ongelmien ennaltaehkäisy ja lievittäminen pedagogisin menetelmin. Sosiaalinen tarkoittaa useampaa eri merkitystä, sanan käyttöyhteyteen liittyen. Se viittaa yhteiskuntaan, yhteisöllisyyteen sekä ihmisten väliin vuorovaikutukseen. Lisäksi käsite sosiaalinen ymmärretään yhteiskunnan vähäosaisten auttamisena. Pedagogiikka tarkoittaa yleisesti oppia kasvatuksesta. (Hämäläinen & Kurki 1997, 14 – 15.)

Sosiaalipedagogiikassa yhteiskuntaa tarkastellaan siitä näkökulmasta, kuinka se mahdollistaa ihmisen kasvamisen yhteiskunnan jäseneksi, persoonallisuuden ja sosiaalisen identiteetin kehittymisen. Sosiaalipedagoginen toiminta voidaan käsittää hyvin laajalaisesti. Voidaan ajatella, että ihmistä kasvattaa kaikki se, mikä häntä ympäröi ja mitä hänelle elämänsä aikana on tapahtunut. (Saastamoinen 2007, 10.)

Sosiaalipedagogisen toiminnan tavoitteena on yksilön elämänlaadun ja itseohjautuvuuden parantaminen. Lopulta sillä pyritään koko yhteiskunnan hyvinvoinnin parantamiseen. Yhteistä hyvää voidaan edistää samalla, kun tavoitellaan yksilöiden hyvinvointia. Sosiaalipedagogiikan taustalla ovat hyvän elämän arvot ja päämäärät. Oman toimintakykynsä puitteissa jokainen hyödyntää mahdollisuutensa tasapainoiseen elämään. Mikäli yksilö ei pysty hyödyntämään omia mahdollisuuksiaan, sosiaalipedagogisen toiminnan avulla voidaan yksilöä auttaa tavoittelemaan täysipainoista elämää. Perustavoitteena sosiaalipedagogisessa toiminnassa voidaan pitää elämänhallintaa ja sen tukemista kaikissa elämänkaaren vaiheissa. (Saastamoinen 2007, 11 – 12.)

Sosiaalipedagoginen toiminta on myös sosiaalista kasvatusta ja siinä tavoitellaan sosiaalisten taitojen oppimista ja saavuttamista. Sosiaalinen kasvatusta mahdollistaa ihmiselle oppia ryhmänsä arvot, normit ja käyttäytymisen säännöt. Sosiaalipedagogisella toiminnalla pyritään tukemaan yksilön elämänhallintaa ja itsensä kehittämistä. Sillä pyritään aktivoimaan ja osallistamaan syrjäytyneitä tai syrjäytymisen vaarassa olevia yksilöitä. (Saastamoinen 2007, 12 – 13.) Osallisuus ymmärretään monimuotoisena käsitteenä. Se kuuluu sosiaalipedagogiseen käsitteistöön, jolla kuvataan ihmisen ja eri yhteis-

söjen sekä ihmisen ja yhteiskunnan välistä suhdetta. Ihmisen hyvinvoinnin perusrakennusaineita ovat johonkin kuulumisen tunne ja merkitys siitä, että ihminen on osa yhteisöä ja yhteiskuntaa. (Nivala & Ryyänen 2013, 10.)

2.2 Hevostoiminta

Sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan kuuluu kaikki tallilla tapahtuva toiminta. Hevosen hyvinvointi on aina kaiken toiminnan keskiössä. Hevosen hyvinvoinnin kautta pyritään peilaamaan sitä mistä ihmisen oma hyvinvointi koostuu: riittävästä levosta, terveellisestä ravinnosta, säännöllisestä ruokailusta, sopivasta liikunnasta ja puhtaudesta. (Hevosopisto Ypäjä 2013.) Hevostoiminnassa lapsi saa kokea itsensä tärkeäksi, kun hän pääsee huolehtimaan hevosen hyvinvoinnista. Lapsi saa kokemusta vastuusta ja hän voi olla huolenpitäjän roolissa. Huolenpito hevosen puhtaudesta, sen ruokkimisesta ja ympäristön puhtaana pitämisestä, opettaa myös lapselle itsestä huolehtimisen taitoja. (Palola 2013, 160.)

Opinnäytetyön toiminnallisen osuuden toteuttamiseen haluttiin islanninhevoseet. Tähän päädyttiin sen vuoksi, koska islanninhevonen tarjoaa muun muassa luonteensa perusteella monimuotoisen mahdollisuuden lapsen tunteiden näyttämiseen ja kokemusten luomiseen.

Islanninhevoseet ovat alkuperältään Islannista. Islanninhevoseet ovat luonteeltaan tasaisia, rauhallisia ja sosiaalisia. Niistä kuitenkin löytyy niin herkkyyttä kuin temperamenttiäkin. Luonteensa vuoksi islanninhevonen soveltuu kaikenikäisten käyttöön ja sitä on helppo käsitellä. Sen säkäkorkeus on 135 – 145 senttimetriä. Vaikka se on kooltaan suhteellisen pieni hevonen, se on vankkarakenteinen ja vahva. Islanninhevosen karvapeite on tuuhea ja paksu. Sillä on myös pitkät ja vahvat jouhet. Islanninhevosia on värittään paljon erilaisia. Islanninhevonen käyttää viittä askellajia, jotka ovat käynti, ravi, laukka, töltti ja liitopassi. (Islanninhevoseet.com.)

Talliyhteisö tarjoaa lapselle mahdollisuuden tutustua moni-ilmeiseen ympäristöön ja luonnon läheisyyteen. Talliyhteisö on selkeästi kasvatuksellinen ympäristö. Tallilla on selkeät säännöt ja rajat, joista pidetään johdonmukaisesti kiinni. Talli- ja maalaismaiset voivat olla psyykkisesti merkittäviä ja lumoavia, kun lapsi pääsee hevosella esimerkiksi metsään ratsastamaan. (SPHT Säteen taika.)

Hevostoiminnassa korostuu vuorovaikutus. Hevosen liikkuminen ja liikehdintä vaikuttaa ihmiseen tunnetasolla. Jo pelkästään hevosen näkeminen herättää useissa ihmisissä tunteita. Hevosen kanssa tapahtuva vuorovaikutus perustuu pääosin kehonkieleen, ihmisen käyttämiin kosketuksiin ja liikkeisiin. Hevonen tulkitsee tapahtunutta ja vastaa niihin omalla käytöksellään ja liikkeillään. Hevonen aistii ihmisen tunnetilat vuorovaikutuksessa. (Rokka 2011, 82.) Kuten Franklin Levinson (2011) artikkelissaan *Horse therapy-changing lives* toteaaakin, hevonen on kuin peili ihmiselle, joka toimii hänen kanssaan. Hevonen aistii aggressiivisuuden, meluisuuden, epäkunnioittavuuden ja liiallisen kontrolloinnin. Hevonen tarvitsee johtajan, joka pyynnöillään saa hevosen toimimaan ja näin alkaa yhteistyö sen kanssa.

Hevosavusteinen oppiminen poikkeaa muista eläinavusteisista menetelmistä sen vuoksi, koska asiakkaan on tultava hevosen luokse ja toimittava eläimen omassa toimintaympäristössä. Hevonen on ainutlaatuisessa roolissa kuntouttajana kantaen ihmistä ja näin luoden eläimen ja ihmisen välisen suhteen syvimpiä dimensioita. Hevosta pidetään tehokkaana kuntouttavana eläimenä myös kokonsa perusteella, koska jo seistessä hevosen rinnalla sen koko herättää kunnioitusta. Lapsi voi huomata toimiessaan hevosen kanssa, että hänellä on kyky hallita isoa, korskuvaa eläintä ja näin saada ylpeyden tunnetta onnistumisestaan. Samalla voidaan luoda toiminnan myötä järjestyksentajua, kehittää keskittymiskykyä, luoda ymmärrystä rajoista ja vahvistaa luottamusta. (Kjädman 2001, 2.)

2.2.1 Elämyksellisyys

Elämyksellinen kasvatusta on yksi keskeinen sosiaalipedagogiikassa käytetty työmenetelmä. Elämyksellisen kasvatuksen avulla pyritään saamaan yksilö pohtimaan kokemustensa ja tunteidensa kautta oman elämänsä tai yhteisön ongelmia ja haasteita. Sillä pyritään myös etsimään ongelmiin ja haasteisiin vastauksia. Positiiviset tunteet nousevat yleensä esiin elämystoiminnan avulla. Voimakas yhteenkuuluvuuden tunne syntyy kokemuksesta, joka on yhdessä koettu ja jaettu. (Saastamoinen 2007, 15.) Elämykselliseen kasvatukseen sisältyy aina yllätyksiä, välittömyyttä sekä ennalta arvaamattomia tilanteita. Elämuskasvatuksessa erilaiset toiminnot eivät ole itsetarkoituksellisia, vaan ne toimivat kasvun välineinä. Erilaisten harjoitusten avulla voidaan tietoisesti etsiä yksilön uusia voimavaroja. (Eräkaiku.)

Keskeisenä arvona elämiskasvatuksessa on vuorovaikutus luonnon kanssa. Käytännössä siis opitaan luonnon kautta, kunnioitetaan luontoa, uskaltaudutaan liikkumaan ja olemaan luonnossa. (Saastamoinen 2007, 16.)

Elämykset toimivat ihmisen mieltä avaavina ärsykkeinä sekä luovien prosessien synnyttäjinä. Kokemukset onnistumisista ja omien rajojen rikkomisesta, tuovat mielihyvää ja antavat elämän ongelmista selviämiseen tarvittavia voimavaroja. Elämiskasvatuksen avulla voidaan tarkastella ihmisenä olemista ja kasvamista sosiaalisessa ympäristössä ja se mahdollistaa myös näkemään omaa kasvuaan. (Saastamoinen 2007, 15 – 16.)

2.2.2 Yhteisöllisyys

Yhteisölle on tyypillistä yhteiset tavoitteet ja arvot. Tavoitteisiin ja arvoihin liittyvät sopimuksellisuus, mikä edellyttää toimivaa vuorovaikutusta yhteisön jäsenten välillä. Yhteisyyden kokemus vahvistaa liittymisen tunnetta. Yhteisöllisyys on kokemus, jossa moni arvo liittyy vuorovaikutukseen. Yhteistoiminnassa yksilö on jollain tavoin riippuvainen toisista ja samalla menettää jotain omasta autonomiastaan. Riippuvuus voi olla positiivista, jolloin ihminen tietää tarvitsevänsä toisia, mutta tuntee olevansa tärkeä muille. (Raina 2012, 12 – 13.)

Sosiaalipedagogisessa ajattelussa korostuu yhteisöllisyys, moraali, perheen merkitys, kansalaisvastuu ja toiminta, jolla huolehditaan avun tarpeessa olevista. Toiminnassa korostuu myös vapauden ja vastuun tasapaino sekä demokratia ja yhteisöllisten hyveiden edistäminen. Kun ihminen kuuluu johonkin yhteisöön, katsotaan sillä olevan keskeinen merkitys ihmisen persoonallisuuden kehittymiselle ja identiteetin muodostumiselle. (Saastamoinen 2007, 18.)

Kaikilla lapsilla tulisi olla oikeus yhteisölliseen elämään. Ihmisen hyvinvointiin ja elämänhallintaan kuuluvat olennaisena osana vuorovaikutus toisten ihmisten kanssa sekä osallistuminen yhteisölliseen toimintaan. Lapsen hyvinvointia lisää yhteisöllisyyden muodostama sosiaalinen pääoma. Yhteisöllisyys on kokemuksellinen asia, joka syntyy vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Yhteisöllisyys on yksilölle tärkeä mahdollisuus ja voimavara. (Terveysten- ja hyvinvoinninlaitos.)

2.2.3 Kokemuksellisuus ja toiminnallisuus

Ihminen on yksi osa luontoa. Luonnossa oleminen antaa voimaa ja rauhoittaa monella tapaa ihmisen mieltä. (Rouvinen-Kemppinen & Kemppinen 2000, 224.) Pienet lapset ovat jo syntymästään lähtien luonnostaan uteliaita. Kysyminen, kokeileminen ja selitysten etsiminen, ovat tärkeitä älyllisiä toimintoja. Lasta tulisi tietoisesti kannustaa kysymään, kokeilemaan ja selittämään erilaisia ilmiöitä. Näin syntyy vuorovaikutusta toisten kanssa ja opimme havainnoimaan ja tulkitsemaan ympäröivää maailmaa. (Lipponen 2011, 31 – 33.)

Yksittäisen ihmisen kokemus on aina ainutlaatuinen, tilannekohtainen ja yksilöllinen. Kokemus on yhdistettävissä siihen hetkeen, paikkaan ja sosiaaliseen ympäristöön, eikä se ole toistettavissa. Kokemukseen vaikuttavat ympäristön olosuhteet, kuten hajut, äänet, toiset ihmiset ja esineet. Nämä asiat jokainen mieltää oman mielen ja kehon avulla. (Törmälehto 2013, 176 – 177.)

Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan perusta on yksilön omassa kokemuksessa, asioiden oivaltamisessa ja niistä oppimisessa. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan lähtökohtana on ihmisen ja hevosen välinen vuorovaikutus ja talliyhteisö, missä toiminta tapahtuu. (Sosiaalipedagoginen hevostoiminta ry 2011.) Hevosen kanssa toimiessa siirtyäänkin vapaan taivaan alle. Talliyhteisössä hetki on ajaton. Hevosen olemus rauhoittaa pysähtymään tähän hetkeen. (Törmälehto 2013, 177.)

Toiminnallisuus tallilla rakentuu yhdessä toimimisesta, osallistumisesta ja vastuunkannosta (Sosiaalipedagoginen hevostoiminta ry 2011). Toiminnallisuutta ajatellen talliyhteisössä tulee olla selkeästi määritelty toiminnallinen johtaja. Hänen tehtävänsä on yhdessä koko talliyhteisön kanssa sopia toiminnan tavoitteet ja seurata niiden toteutumista. Talliyhteisön toiminnallisuuden myötä pyritään tukemaan lapsen kasvua ja sisäistämään lapselle tai nuorelle talliyhteisön kasvatukselliset periaatteet. (Koistinen 2005, 6.)

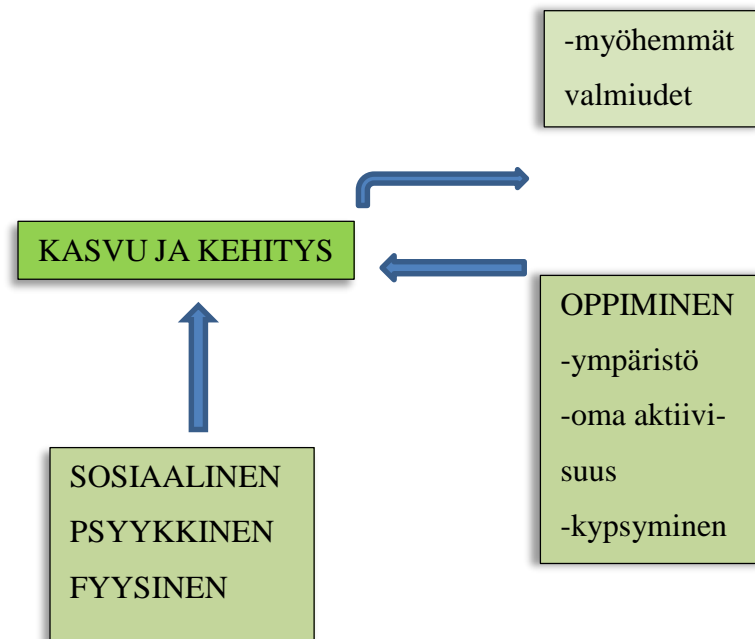
Talliyhteisössä toiminnallisuus voi olla hyvin monimuotoista. Toimintaan voi sisältyä hevoslauman katselua ja keskustelua näkemästään, hevosen hoitamista, taluttamista tai ratsastamista sekä erilaisia tallitöitä. (Törmälehto 2013, 171.)

3 VIIISI-KUUSIVUOTIAS LAPSI

Termejä kasvu, kehitys ja oppiminen yhdistävät yksilössä tapahtuva muutos. Tähän muutokseen vaikuttaa monet erilaiset tekijät. Kasvu viittaa terminä usein fyysiseen kasvuun, kuten esimerkiksi pituuteen ja painoon. Kehityksellä viitataan taas elämän aikana tapahtuvaan laaja-alaiseen muutokseen, joita ovat esimerkiksi kognitiiviset, emotionaaliset, sosiaaliset ja kielelliset muutokset. Oppimisessa käydään läpi muutosta ihmisen ja ympäristön eriytymistä yksilöksi, jossa ovat mukana tavoitteellisuus ja kokemuksellisuus. (Kronqvist & Pulkkinen 2007, 8 – 9.) Lapsen kasvuympäristössä toimivilla aikuisilla onkin yhteinen vastuu lapsen kasvun ja oppimisen edellytysten edistämässä sekä turvallisuuden ja hyvinvoinnin luomisessa (Määttä & Rantala 2010, 127). Tässä luvussa keskitytään 5-6 -vuotiaan lapsen kasvuun, kehitykseen ja oppimiseen. Tarkemmin paneudutaan kehittymisen kolmeen osa-alueeseen eli lapsen fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen kasvuun.

Hevosen kanssa toimiessa on mahdollista päästä kokonaisvaltaisiin prosesseihin ihmisen kaikilla tasoilla: sosiaalisella, fyysisellä ja psyykkisellä tasolla (Palola 2011, 377). Eläimen ja ihmisen suhde on ikivanha ja kuitenkin omalla tavallaan uusi. Ihmisen ja eläimen kohtaaminen ei jää hetkelliseen kohtaamiseen, vaan se saa aikaan yksilössä mielihyvää ja herättää syvällisiä ja monitahoisia tunteita. Usein ihminen haluaa pitää eläintä lähellänsä, kosketella ja hoitaa sitä sekä luoda vuorovaikutussuhdetta eläimeen. Eläimet eivät vaikuta vain sosiaalisiin suhteisiimme, vaan ne voivat vaikuttaa paljon syvällisemmin. Eläimiin kiinnytään ja niistä saadaan mielihyvää. Eläimiä käytetäänkin paljon, varsinkin koiria ja hevosia, terveyden- ja sosiaalihuollon sekä kasvatuksen tukena. (Ikäheimo 2013, 5 – 7.)

Holistisen ihmiskäsityksen mukaan ihminen on fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen kokonaisuus, jossa kehityksen osa-alueet kytkeytyvät toisiinsa (Ojanen ym. 2011, 64). Kuvassa 1 havainnollistetaan kasvun ja kehityksen osa-alueita ja niihin vaikuttavia tekijöitä Ojaseen (2011) mukaan. Yksi syy opinnäytetyön aiheen valintaan ovat juuri nämä eri kokonaisuudet, jotka täyttyvät eläinavusteisessa toiminnassa sosiaalipedagogisen hevostoiminnan myötä.

KUVA 1. Kasvun ja kehityksen osa-alueet ja niihin vaikuttavat tekijät. (Ojanen 2011, 64.)

3.1 Kasvu

Kasvu on prosessi, jolla tarkoitetaan yksilön fyysistä muutosta. Tämä muutos on perimän säätelemää. Kun fyysinen kasvu saavutetaan huippuunsa tiettyyn ikään mennessä, voidaan puhua fysiologisista muutoksista. Kasvua voidaan käyttää kuvaamaan yksilön sisäistä muutosta läpi elämän. Tällöin puhutaan ihmisen elinikäisestä kasvusta. Kasvun ja kehityksen käsitteitä käytetään monesti myös synonyymeina. (Ojanen 2007, 64.)

Viisi-kuusi -vuotiaan lapsen kasvu on usein tasaista. Painoa lapselle tulee noin kolme kiloa lisää vuodessa ja pituutta noin 10-15 senttimetriä. Vartalon pyöreys alkaa kadota. Ensimmäiset maitohampaat irtoavat ja pysyvät hampaat tulevat tilalle. (Mannerheimin lastensuojeluliitto.) Ensimmäisen kuuden elinvuoden aikana lapsen fyysinen kasvu on suurelta osin solujen määrän ja koon kasvamista. Lapsen fyysiseen kasvuun vaikuttavia tekijöitä ovat perintötekijät ja elinympäristö. Lapsen kasvunopeus on yksilöllistä. (Kronqvist & Pulkkinen 2007, 78.)

3.2 Kehitys

Kehitystä tarkastellaan hyvin usein osa-alueilla fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen kehitys. Muutokset fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen kehityksen osa-alueilla ovat sidoksissa toisiinsa, yhden osa-alueen kehitys edistää muidenkin osa-alueiden kehitystä. Kehitys on siis yksilöissä kokonaisvaltaista. (Kronqvist & Pulkkinen 2007, 8.) Yleisemmin katsotaan, että ihmisen kehitykseen vaikuttaa kolme eri tekijää, jotka ovat kypsyminen ja perimä, olemassa oleva ympäristö sekä yksilön oma suuntautuneisuus ja aktiivisuus (Ojanen ym. 2011, 65).

3.2.1 Fyysinen kehitys

Puhuttaessa fyysisen kehityksen osa-alueista, tarkoitetaan motorista kehitystä ja fyysisistä kasvua. Kasvu terminä tarkoittaa perimän ja kypsymisen kautta tapahtuvia muutoksia. Fyysisiä muutoksia, kuten pituuskasvua säätelee suurelta osin perimä. Kehitykseen vaikuttavat myös ympäristötekijät, elintavat ja ravinto. (Kronqvist & Pulkkinen 2007, 31.)

Motorinen kehitys tarkoittaa liikkumiseen ja lihasten hallintaan liittyvää kehitystä. Motorinen kehitys jaetaan hienomotoriseen ja karkeamotoriseen kehitykseen. Karkeamotorinen kehitys on suurten lihasten liikekehitystä ja hallintaa. Hienomotorinen kehitys taas liittyy pienten lihasten hallintaan ja liikkeiden kehittymiseen. Motoriseen kehitykseen oleellisesti vaikuttaa myös oppiminen ja harjoittelu. Motoriset perustaidot saavutetaan yleensä lapsuus- ja nuoruusiän aikana. (Kronqvist & Pulkkinen 2007, 31.) Talliyhteisössä toimiessaan lapsen toimintakyky ja oma-aloitteisuus saavat koko ajan harjoitusta ja samalla tapahtuu monipuolista motorista kehittymistä (Palola 2013, 165).

Viisi-kuusi -vuotias lapsi on fyysisiltä ominaisuuksiltaan jo taitava ja aktiivinen liikkuja. Lapsen karkeamotoriset taidot ovat jo kehittyneet. Hän osaa jo monia asioita, kuten hyppiä, juosta, pyöräillä, hiihtää ja luistella. Lapsi osaa odottaa vuoroaan, ottaa toisia huomioon sekä keskittyä tekemäänsä. Hän alkaa pikku hiljaa irrottautua omista vanhemmistaan ja omien kavereiden merkitys alkaa korostumaan. Hän haluaa jo toimia itsenäisesti, omatoimisesti ja kokeilla omia taitojaan erilaisissa asioissa. Tunteet ja niiden käsitteleminen voivat vielä tässä iässä vaihdella suurestikin. (Lindgren & Majaniemi 2007, 5 – 6.)

3.2.2 Psyykkinen kehitys

Psyykkisellä kehityksellä viitataan mielen toimintoihin. Perustoimintoina pidetään ajattelua, tunteita, muistia, aistimista, havainnointia sekä oppimista. Ne kehittyvät yksilön toimiessa suhteessa ympäristön kanssa. Psyykkistä kehittymistä pidetään monimuotoisena tapahtumana, joten sen kuvaaminen yksiselitteisesti on vaikeaa. Hyvin usein psyykkinen kehitys jaetaan useaan osa-alueeseen, jotka voidaan käsitteellisesti erottaa toisistaan, mutta kehitystapahtumina kulkevat erottamattomina. (Kronqvist & Pulkkinen 2007, 31 – 32.)

Viisi-kuusi -vuotiaan lapsen tunne-elämän kehitys on suvantovaiheessa. Lapsi on oma-aloitteinen, tasapainoinen ja sopeutuvainen. Hän osallistuu mielellään eri askareisiin. Lapsen rohkaiseminen ja kannustaminen ovat tärkeitä asioita. Lapsen olemassa olevia vahvuuksia tulisi huomioida. Tässä iässä lapsen oma persoonallisuus ja luonteenpiirteet alkavat näkyä selvemmin. Lapsen elämää voi leimata aika ajoin voimakaskin mielikuvitus. Hän alkaa samaistua isään tai äitiin. (Mannerheimin lastensuojeluliitto.)

Viisi-kuusi -vuotiaan lapsen psyykkisessä kehittymisessä voi näkyä esimerkiksi suhtautuminen uusiin asioihin, oman itsetunnon kehittymiseen ja tasapainoisuuteen. Lapsessa voi kuitenkin näkyä myös mielialavaihtelut, jännittyneisyys, pelokkuus ja hämmennys. Hän tuntee ja ilmaisee ilon ja onnellisuuden tunteita. Pääasiassa 5-6 -vuotias lapsi osaa ilmentää tunteitaan ja hallita niitä. Viisi-kuusi -vuotiaan lapsen psyykkisen kehityksen taidoissa näkyy keskustelutaito, ilmeiden ja eleiden ilmaisu, omien tarinoiden tuottaminen sekä kuuntelemiseen liittyvät taidot. (Ojanen 2011, 178.)

Erilaiset tunteet kuuluvat sosiaaliseen kanssakäymiseen ja vuorovaikutukseen. Lapsi voi oppia tulkitsemaan hevosen kehonkieltä ja näin hän voi huomata, että hevonen on reaktioissaan selkeä ja ymmärrettävä. Hevonen ilmaisee yksinkertaisia tunteita, joita ihminen voi havainnoida. Seuraamalla hevosten kanssakäymistä ja kommunikointia laumassa, ihminen voi oppia ymmärtämään, kuinka tunnetilat voivat syntyä, muuttua ja näkyä erilaisissa tilanteissa. Hevosen herättämien tunteiden pohjalta voidaan miettiä, mikä juuri minussa sai aikaan tietynlaisen tunteen. Ihmisen ja hevosen välinen kommunikointi on nonverbaalista ja sisältää paljon kehollista ilmaisua. Hevosen kanssa lapsi voi olla aidosti siinä tunnetilassa, mikä hänellä juuri silloin on, ja näin lapsi tulee hyväksytyksi omassa kokemusmaailmassaan. (Palola 2013, 160 – 161.)

3.2.3 Sosiaalinen kehitys

Yksilön kehittymistä sosiaalisten yhteisöjen ja ryhmien jäseneksi sanotaan sosiaalisesti kehittymiseksi. Ihmisen kehityksen kuluessa sosiaaliset suhteet muuttuvat. Kehityksen varhaisvaiheessa yksilö tarvitsee muita ihmisiä säilyäkseen hengissä. Kehityksen pohjan antavat kiintymys- ja vuorovaikutussuhteet. Syntymästään saakka ihminen kehittyy osana kulttuuria ja sen historiaa, aluksi epäsuorasti. Myöhemmin kulttuurin merkitys korostuu. Ihmisen kehityksen sosialisatioprosessissa yksilö sisäistää yhteisössä vallitsevat tiedot ja taidot sekä asenteet, normit ja arvot pikku hiljaa. Ihminen sosiaalistuu ja osallistuu rooliensa kautta yhteisöön ja toiminnan myötä huomioi toisia ihmisiä. Ihmisen sosiaalinen toiminta luo perustaa minäkäsitykselle, joka sisältää omaan persoonaan liittyviä käsityksiä, arviointeja ja ajatuksia. (Kronqvist & Pulkkinen 2007, 35 – 36.)

Syntymästään saakka pieni lapsi on varustettu keinoilla, joiden kautta sosiaalinen vuorovaikutus tulee lapselle mahdolliseksi (Keltikangas-Järvinen 2012, 55). Viisi-kuusi -vuotias lapsi on sosiaalisilta valmiuksiltaan jo vaiheessa, jossa kavereiden merkitys ja tärkeys korostuu. Hän osaa leikkiä jo pitkiäkin aikoja tuttujen lapsien kanssa. Ryhmätilanteet onnistuvat, jos aikuinen on ohjaamassa tilannetta. Lapsi pystyy jo selvittämään ristiriitatilanteita, mutta aika ajoin tarvitsee niissä vielä aikuisen tukea. Tämän ikäinen lapsi kokeilee rajojaan. Lähempänä kuutta vuotta lapsi on yhä enemmän kiinnostunut kodin ulkopuolella tapahtuvista asioista. Lapsi alkaa jo tunnistaa arvoja ja asenteita sosiaalista ympäristöään kohtaan. (Ojanen ym. 2011, 170.)

Yhteiskunnan ja siinä vallitsevan kulttuurin vaikutukset lapsen sosiaaliseen kehitykseen välittyvät erityisesti päivähoidon ja koulun kautta. Viisi-kuusi -vuotiaan lapsen persoonaan päiväkotia siirtää arvoja ja asenteita. Lapsi oppii päivähoitossa sääntöjä, kieltojen noudattamista ja keskittymistä. Hän joutuu ottamaan vastuuta ja tuomaan omia näkemyksiään esille isossakin ryhmässä. Kasvattajien toiminta ja toimintaympäristön muokkaamisella tuetaan lapsen sosiaalista maailmaa. (Ojanen ym. 2011, 168 – 170.)

Ihmisellä on perustarve olla sosiaalisissa suhteissa toisten kanssa. Lapselle talliyhteisö tarjoaa sosiokulttuurisen ympäristön toimia hevosen ja toisten lasten kanssa. Hevonen itse on sosiaalinen laumaeläin, joka kauneudellaan ja herkkyydellään voi antaa ihmiselle paljon. Sosiaalisen suhteen luominen hevoseen voi olla jopa monelle helpompaa kuin toisiin ihmisiin. Hevosen läheisyys tuottaa mielihyvää vuorovaikutussuhteellaan.

Hevoseen voi sijoittaa toiveita, tunteita, pelkoja, samaistuksia sekä ristiriitoja. Näin voidaan ilmaista tunteita, joita muuten voisi olla vaikeaa ilmentää. (Törmälehto 2013, 178 – 179.)

3.3 Oppiminen

Oppimista voidaan pitää yksilön tietoisena edistymisenä, vaikkakin käsitteenä se on lähellä kehityksen käsitettä. Lapselle oppiminen on tärkeä ja iloinen asia. Kun hän oppii, samalla hän kiinnostuu uusista asioista. Oppimista tulisi jakaa aikuisen kanssa. Oppimisessa korostuu lapsen kannustaminen ja kehuminen. Oppiminen muuttaa aina oppijaa ja oppimista tapahtuu koko elinkaaren ajan. Lapsi voi oppia esimerkiksi kokeilemalla, mallintamalla ja toimimalla. (Ojanen ym. 2011, 72.) Hevosen kanssa toimiminen ja uusien asioiden opetteleminen antavat lapselle mielenkiintoa, vaihtelevuutta ja lisäävät motivaatiota. Perusedellytyksiä motivoivalle toiminnalle ja oppimiselle ovat mielenrentous ja vahvisteen saaminen. (Palola 2013, 165.) Tavoitteellisuus ja kokemuksellisuus ovat aina mukana oppimisessa. Se on yksilön ja ympäristön muokkaantumista, yksilölle tyypilliseksi taitojen, tietojen ja asenteiden pysyviksi muutoksiksi. (Kronqvist & Pulkkinen 2007, 8 – 9.)

Viisi-kuusi -vuotias lapsi pohtii asioita, ilmiöitä ja kyselee niistä. Yhteinen asioiden pohdiskelu aikuisen kanssa, tuottaa lapselle mielihyvää. Lapsen muisti on jo kehittynyt, hän suunnittelee toimiaan ja keskittyy niihin. Viisi-kuusi -vuotias lapsi rakastaa satuja ja kertomuksia. Hän kertoo ja sepittelee tarinoita ja osaa kuvista kertoa loogisia tapahtumia. Lapsi nauttii luomisesta, mielikuvituksesta ja leikistä. Leikki kehittää lapsen suunnitelmallisuutta, muistia, omatoimisuutta ja syy-seuraussuhteen oivaltamista sekä auttaa lasta tutustumaan omaan itseensä ja kykyihinsä. (Mannerheimin lastensuojeluliitto.)

4 AIKAISEMMAT TUTKIMUKSET

Sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta on tehty joitakin tutkimuksia. Pääasiassa tehdyt tutkimukset ovat keskittyneet syrjäytymisuhan alla oleviin nuoriin ja heidän kunnuttamiseen (esim. Vapalahti 2012 ja Hyvätti 2003.) Lapsista tehtyjä tutkimuksia oli yllättävän vähän. Yhtään lapsiin kohdistunutta työtä, jossa olisi tutkittu heidän omia kokemuksia sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta, ei löytynyt. Työssä tutustuttiin tarkemmin kahteen eri tutkimukseen, joita käytettiin apuna opinnäytetyöprosessissa.

Nämä kaksi työtä valittiin sen vuoksi, koska toisesta saatiin kokemukseen pohjautuvaa näkökulmaa ja toisesta työstä lapsen osallisuuden näkökulmaa sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan liittyen.

Marjaana Arponen (2012, 2, 42) tutki opinnäytetyössään sosiaalipedagogista hevostoimintaa asiakkaiden kokemana. Hänen työnsä kohderyhmänä olivat 13-20 -vuotiaat nuoret tytöt. Tutkimus on toteutettu vuonna 2012 ja tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää nuorten kokemuksia sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta. Tutkimuksesta kävi ilmi, että nuoret kokivat hevostoiminnan mielekkäänä ja heidän sosiaaliset taidot paranivat toiminnan myötä. Nuorten itsetunto koheni ja he saivat onnistumisen kokemuksia talli-yhteisössä toimimisesta. Arponen käytti tutkimuksessaan asiakkailla kyselykaavaketta ja omaa havainnointiaan.

Toinen työ, johon tutustuttiin, käsitteli sosiaalipedagogista hevostoimintaa osana ADHD-lapsen kuntoutusta. Tämä työ on toteutettu vuonna 2010 ja sen tekijä on Essi Lauronen. Lauronen selvitti työssään, kuinka ADHD-lapsen päivittäiset toiminnot olivat muuttuneet sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan osallistumisen jälkeen. Tutkimukseen osallistuneet lapset kävivät hevostoiminnan parissa kahden vuoden ajan. Lapset olivat 7-11 -vuotiaita poikia. Lapsissa tapahtuneiden muutosten arvioijina olivat lasten omat vanhemmat. Tutkimusaineisto koostettiin teemahaastattelun avulla. Lauronen tutkimuksesta kävi ilmi, että selvimmät muutokset näkyivät lasten itsetunnon ja itsehillinnän paranemisena. Lauronen toteaa työssään, että on vaikea arvioida todellisuudessa kuinka suuri osuus on ollut sosiaalipedagogisella hevostoiminnalla lapsen muutoksessa, koska lapset olivat samanaikaisesti muiden kuntoutuspalveluiden käyttäjiä (Lauronen 2010, 21 – 33.)

5 YHTEISTYÖKUMPPANEIDEN KUVAUS JA TOIMINTAYMPÄRISTÖ

Lähtökohtana opinnäytetyölle oli löytää yhteistyökumppaniksi hevostalli ja päiväkot. Päiväkoti ja islanninhevostalli löytyivät helposti opinnäytetyöntekijöiden työn ja hevosharrastuksen kautta. Yhteistyökumppaniksi saimme Etelä-Savossa toimivan islanninhevostallin. Yhteistyökumppaniksi tulleella tallilla työskentelee sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ohjaajakoulutuksen käynyt henkilö. Päiväkoti, jonka kanssa tehtiin yhteistyötä lasten ja perheiden osalta, sijaitsi myös Etelä-Savossa. Yhteistyökumppaneiden etsiminen sujui siis mutkattomasti.

5.1 Hevostalli

Yhteistyökumppanina toimiva hevostalli sijaitsee Etelä-Savossa, Puruveden rantamaisemissa. Tallin hevoset ovat islanninhevosia. Hevosia tallilla on yhdeksän. Lisäksi talliyhteisöön kuuluvat tallikoira ja -kissa. Talliyrittäjä on sosiaalipedagogisen hevostoinnin ohjaaja. Apuna tallilla ja ohjaustyössä on muutamia avustajia.

Kyseinen talliyhteisö käyttää toimintaperiaatteinaan Green Finland ry.:n toiminnan arvoja. Tämä Suomessa toimiva yhdistys edistää luonto-, maatalo- ja eläinavusteisten menetelmien käyttöä osana hyvinvointi- ja terveyspalveluita. (Greencare Finland.) Hevostalli tarjoaa asiakkailleen maastoratsastusta, vaelluksia ja erilaisia leirejä sekä kursseja. Tallille on mahdollista tulla yksin, perheen kanssa tai isommalla joukolla. Tallin hevoset ovat koulutettuja toimimaan erilaisten asiakkaiden kanssa monenlaisissa toimintaympäristöissä.

Talliyhteisö on mukana sosiaalipedagogisessa hevostoinnissa. Tallin periaatteena on etsiä keinoja, kuinka hevonen ja talliyhteisö voivat auttaa yksilöä jaksamaan arjen eri elämäntilanteissa ja vastaan tulevilla haasteilla.

5.2 Päiväkoti

Toisena yhteistyökumppanina oli Etelä-Savossa toimiva päiväkotitoiminta. Päiväkoti sijaitsee luonnonläheisellä kyläalueella. Päiväkodin yhteydessä toimii myös alakoulu. Toiminta on päiväkodin tiloissa aloitettu vuonna 2003.

Päiväkodissa lasten hoitoon, kasvatukseen ja opetukseen osallistuu kaksi lastentarhanopettajaa, kolme lastenhoitajaa, yksi erityispäivähoidon lähihoitaja, kaksi henkilökohtaista avustajaa ja yksi ryhmäavustaja. Lapsiryhmiä on kaksi. Päiväkodin tiloissa työskentelee yksi sisarusryhmä, jossa lapset ovat iältään 1-6 -vuotiaita. Ryhmässä on 15 lasta. Toisessa ryhmässä on toimintaa 4-6 -vuotiailla lapsilla ja tässä ryhmässä lapsia on 18. Näistä kolme on esikoululaisia, jotka ovat osan päivästä esiopetuksessa alakoulun puolella.

Päiväkoti tarjoaa lapsille ja heidän perheilleen turvallisen, kannustavan, kodinomaisen ja tasapuolisen ilmapiirin arjen kasvatuskumppanuudessa. Etelä-Savossa toimivan päiväkodin varhaiskasvatuksen arvopohja perustuu kansallisiin säädöksiin, keskeisiin lapsen oikeuksia määritteleviin sopimuksiin sekä muihin työtä ohjaaviin asiakirjoihin (Savonlinnan varhaiskasvatussuunnitelma 2006, 7).

Luonnontieteellisenä orientaatioperustana savonlinnalaisessa varhaiskasvatuksessa on, että lapset saavat elämyksiä ja kokemuksia luonnossa toimimisesta. Lapsille pyritään muodostamaan tunneside luontoon, jotta he alkaisivat arvostamaan sitä ja heille syntyisi halu suojella ja säilyttää ympärillä oleva luonto. (Savonlinnan varhaiskasvatussuunnitelma 2006, 14.)

6 OPINNÄYTETYÖN TAVOITE JA PROSESSI

Opinnäytetyön tavoitteena oli kerätä lasten kokemuksia sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta sadutusmenetelmää ja valokuvia apuna käyttäen. Pyrkimyksenä oli myös saada sosiaalipedagogista hevostoimintaa tutummaksi varhaiskasvatuksen työkentällä sekä suuremmalle yleisölle. Opinnäytetyötä tehdessä on uskottu siihen, että työn tuoman tietoisuuden kautta pystytään madaltamaan kynnyksiä tarttua hevostoiminnan tuomiin mahdollisuuksiin ennaltaehkäisevänä ja kuntouttavana toimintamenetelmänä.

Yhteinen aihe opinnäytetyöhön löytyi syksyllä 2013 ja ideaseminaari pidettiin saman vuoden marraskuussa. Helmikuun aikana tehtiin yhteistyösopimukset päiväkodinjohtajan ja hevostalliyrityksen kanssa. Suunnitelmaseminaari pidettiin maaliskuussa 2014. Tämän jälkeen alkoi selvitystyö opinnäytetyöhön liittyvän toiminnallisen osuuden rahoituksen järjestämiseksi. Kyselyitä tehtiin useille eri järjestöille ja rahastoille sekä paikallisiin yrityksiin. Yhteydenottaja tehtiin yli kymmeneen paikkaan kirjeitse ja sähköpostilla (Liite 2).

Vastauksia saatiin vain muutamalta taholta lähetettyyn yhteydenottoon. Päätökset osallistumisesta opinnäytetyön rahoitukseen olivat kielteisiä. Yhdessä vastauskirjeessä aiheetta pidettiin mielenkiintoisena, mutta rahoitukseen osallistumista ei pidetty mahdollisena kyseisellä hetkellä. Opinnäytetyön toiminnallinen osuus päädyttiin toteuttamaan tehdyn suunnitelman mukaisesti, rahoituksen puuttumisesta huolimatta. Suunnitelmaa

tallikäyntien osalta muutettiin sen verran, että viidestä toimintatuokiosta päätettiin toteuttaa kolme. Kokonaiskustannuksiksi tuli käynnit tallilla ja matkakulut, jotka olivat yhteensä noin 250 euroa.

Työn toiminnalliseen osuuteen suunniteltiin kolmen lapsen muodostamaa pienryhmää, joka koottiin lähestymällä päiväkodin perheitä kirjeellä (Liite 1). Kirjeitä laitettiin 5-6 -vuotiaiden lasten vanhemmille. Vapaaehtoisesti ilmoittautuneiden joukosta valittiin kolme lasta mukaan toimintaan, jotka itse olivat vanhemmilleen osoittaneet kiinnostusta osallistumisesta. Nämä kolme perhettä ilmoittautuivat määräpäivään mennessä. Ilmoittautumisaikaa perheillä oli viikko. Määräpäivän jälkeen saatiin vielä viisi yhteydenottoa perheiltä, jotka ilmaisivat kiinnostuksensa lähteä mukaan toimintaan. Pienryhmään osallistuvilla lapsilla ei ollut aikaisempaa sosiaalipedagogisen hevostoiminnan kokemusta.

Toimintaan osallistuvia perheitä lähestyttiin huhtikuussa 2014 kirjeellä, jossa kerrottiin tallilla tapahtuvien käyntikertojen aikatauluista sekä käytännön toimintaan liittyviä asioista tarkemmin. Kirjeessä kerrottiin myös lapsille järjestettävästä orientaatiokerrasta päiväkodilla, jossa mukana olivat opinnäytetyöntekijät ja toimintaan osallistuvat pienryhmän lapset. Kirjeen alaosassa oli erillinen palautettava osio lasten vanhemmille, jossa kysyttiin lupaa lasten kuljetuksista tallille, valokuvaamisesta, tietoja mahdollisista allergioista sekä voimassa olevasta vapaa-ajanvakuutuksesta (Liite 3).

Käyntikerrat hevostallilla oli suunniteltu hevosityrittäjän kanssa ennakkoon. Käyntejä tallilla oli kerran viikossa kolmen viikon ajan huhtikuussa. Tuokiot sujuivat tehdyn suunnitelman mukaan. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ohjaaja suunnitteli toiminnan sisällöt itsenäisesti. Opinnäytetyöntekijät osallistuivat tuokioihin valokuvaamalla lapsia toiminnan alusta loppuun. Dokumentoinnissa käytettiin lainaksi saatua digikameraa ja varakuvia otettiin lisäksi matkapuhelimeen. Otettuja valokuvia käytettiin käyntikertojen välissä lasten sadutuksen tukena. Sadutukset toteutettiin päiväkotipäivän aikana yksilötyöskentelynä. Sadutus tarkoittaa narratiivista menetelmää, jossa työskennellään lapsen kanssa häntä kuunnellen ja osallistaen kerronnan avulla (Sadutus).

Yhteistyö päiväkodin kanssa sujui jouhevasti. Päiväkodinjohtaja ja työyhteisö mahdollistivat lasten saduttamisen päiväkotipäivän aikana, joka helpotti työn toiminnallisen

osuuden purkua yhdessä lasten kanssa. Ilman tätä mahdollisuutta, olisi ollut haasteellista koota lapsia, tehdä ja toteuttaa saduttamista joustavasti heti tallikäyntien jälkeen. Työskentelystä jäi tunne, että päiväkodin kasvattajat suhtautuivat opinnäytetyöhön positiivisesti ja auttavaisesti.

Yhteistyö talliyrittäjän kanssa alkoi haasteellisesti, koska ensimmäiset lähetetyt sähköpostiviestit eivät tavoittaneet syystä tai toisesta talliyrittäjää. Uuden yrittämisen jälkeen yhteistyö saatiin alulle ja tämän jälkeen pidetty palaveri loi puitteet hyvälle yhteistyölle. Talliyrittäjä piti toteutettavan opinnäytetyön aihetta tarpeellisena ja oli motivoitunut alkavalle yhteistyölle. Hän lähti innokkaasti mukaan toiminnallisen osuuden toteuttajaksi. Yhteistyö talliyrittäjän kanssa onnistui loistavasti.

Ennen opinnäytetyön aloittamista tehtiin suunnitelmaa työnjaon osalta. Toinen opinnäytetyöntekijöistä oli yhteydessä hevostalliin ja hoiti tallin omistajan kanssa yhteistyön rakentamisen. Toinen otti yhteyttä päiväkodinjohtajaan ja kertoi omalla työpaikallaan opinnäytetyöhön liittyvistä asioista. Yhdessä muotoiltiin ja postitettiin kirjeet perheille ja rahoitustahoille. Teoriaosuutta koottiin ja kirjoitettiin yhdessä, mutta tiedonhankintaa jaettiin opinnäytetyöntekijöiden kesken. Aikatauluja työn kirjoittamisessa suunniteltiin noin kuukaudeksi eteenpäin, sopien päivämäärät ja alueet, jota tapaamiskerroilla työsti. Yhteistyö opinnäytetyöntekijöiden kesken oli joustavaa ja sujuvaa. Työhön liittyvistä asioista pystyttiin neuvottelemaan asiallisesti ja rakentavasti. Sovituista aikatauluista pidettiin pääsääntöisesti kiinni. Joitakin muutoksia tuli elämäntilanteisiin ja arkipäivän järjestelyihin liittyen, mutta pienet muutokset eivät haitanneet työn etenemistä.

Koska opinnäytetyötä koskevat suunnitelmat oli tehty jo aikaisin keväällä, se helpotti työsti, eikä näin ollen missään vaiheessa tullut kiireen tuntua, vaan työ edistyi suunnitelmien mukaisesti. Huhtikuussa järjestetyt tallikäynnit sujuivat laaditun suunnitelman mukaan. Yhdessä työskentelyssä korostui kannustaminen puolin ja toisin, koska välillä motivaatio pitkän prosessin aikana laantui. Silti työtä jatkettiin pinnistellä eteenpäin sovitusti. Positiivisena koettiin se, että koko opinnäytetyön työsti aikana näkemys työhön liittyvistä asioista ja itse tekemisestä, oli yhteinen. Tapaamiset työn tiimoilta ovat olleet motivoivia, joita on sävyttänyt humoristinen ote, joka näin ollen kantoi opinnäytetyön tekemisen loppuun saakka.

Työn toteutus eteni suunnitellun aikataulun mukaisesti. Kesällä 2014 työstettiin opinnäytetyön kirjallista osuutta ja kirjatutosta. Loppukesällä tehtiin suunnitelmaa työn näkyyden toteuttamiseksi ja tietoisuuden lisäämiseksi Etelä-Savon alueella.

7 TOIMINNAN TOTEUTTAMINEN

Kaikille ihmisille, myös lapsille, on tärkeää, että he saavat ilmaista omia tunteitaan ja ajatuksiaan sekä vaikuttaa siihen elinpiiriin, jossa he toimivat. Suomen perustuslaki ja YK:n Lapsen oikeuksien sopimus takaavat sen, että lapsilla on oikeus omiin mielipiteisiin ja kuulluksi tulemiseen (Unicef 1989). Hyvin usein aikuisella on kyllä halu kuunnella lasta, mutta aikaa ja toimintatapoja kuuntelulle on ollut vähän. Lähtökohtana saduttamisessa on lasten oikeus vapaaseen itseilmaisuun ilman aikuisen ohjausta. (Karlsson 2006, 7 – 8.)

Opinnäytetyössä dokumentoitiin tallikäyntejä lasten sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta digikameralla. Kuvat siirrettiin tietokoneelle, josta ne olivat lasten katsottavissa saduttamisen aikana. Yleensä sadutusmenetelmässä saduttaja ei anna aiheita lapselle. Opinnäytetyössä päädyttiin kuitenkin siihen, että lapsille tarjotaan sadutuksen aikana omia toimintakuvia sosiaalipedagogisista hevostoimintatuokioista. Näin pystyttiin palaamaan tapahtumiin ja niistä syntyviin tunnelmiin ja mielikuviin. Kuten Karlsson (2003) kirjassa *Sadutus*, avain osallistavaan toimintakulttuuriin mainitsee, sadutusmenetelmän kehittämisessä rajat eivät ole vielä tulleet vastaan. Uudet sovellukset ovat mahdollisia ja opinnäytetyössä käytetty malli voi olla yksi erilainen tapa saada lasten omaa ääntä ja kokemusta kuuluvaksi.

7.1 Sadutus

Opinnäytetyön toiminnallisen osuuden purkuun valittiin menetelmäksi saduttaminen, koska se on lasta osallistava työväline. Työssä sovellettiin Karlssonin paljon käyttämää sadutusmentelmää, koska hän on tutkinut ja kehittänyt tätä työmenetelmää jo toistakymmentä vuotta. Karlsson on kasvatustieteen tohtori ja toiminut myös luokanopettajana. Hän on perehtynyt lasten asemaan ja erilaisiin keinoihin toimia lasta osallistavasti jo suunniteltaessa toimintaa yhdessä aikuisen kanssa. (Karlsson 2006, 63.)

Sadutusmenetelmä on kehitetty Suomessa ja kehitystyön 1980-luvulla aloitti koulupsykologi, valtiotieteiden tohtori Monika Riihelä. Hän kokeili kerrontaa terapeuttisena välineenä lapsen itsetunnon ja osaamisen esille nostamisessa. Vuonna 1995 Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus (Stakes) käynnisti Satukeikka-hankkeen, jonka myötä sadutusmenetelmästä tuli laajasti käytetty ja sovellettu työskentelymenetelmä. Sadutusmenetelmä ja sen kehittäminen on edennyt useiden eri tutkimusten kautta. Näiden tutkimusten avulla sadutuksen merkitys yhteisöllisyydelle, osallisuudelle sekä leikin ja ilon elementtisyydelle, ovat tulleet näkyviksi. (Karlsson 2003, 100.)

Sadutusmenetelmä on osoittautunut helpoksi ja tulokselliseksi menetelmäksi osallistavan toimintakulttuurin kehitystyössä. Menetelmän avulla voidaan yksinkertaisesti sukeltaa lasten maailmaan ja näin ollen antaa tilaa lasten omille ajatuksille. Sadutus kasvattaa aikuiselle tarkkoja korvia, tuntosarvia sekä avaria silmiä. Kohtaavassa ja osallistavassa toiminnassa korostuvat aito kuunteleminen ja tarkkaavaisuus, jotka luovat hyvät edellytykset kasvulle, luovuudelle, kehittymiselle ja oppimiselle. (Karlsson 2003, 41 – 42.)

Opinnäytetyössä haluttiin yksilösadutusmenetelmällä luoda lapsille avointa ja kuuntelevaa ilmapiiriä aikuisen kanssa. Kaikille kolmelle lapselle mahdollistettiin tasavertainen ja osallistava sosiaalipedagogisen hevostoiminnan omakohtainen kertominen ja kokemuksellisuuden ilmaiseminen.

Sadutustuokio alkaa lapsen kanssa kehotuksesta kertoa lapsen oma satu tai tarina. Saduttaja kertoo lapselle, että hän kirjoittaa tarinan samalla ylös sellaisena, kuin lapsi sen itse kertoo. Sadutusmenetelmässä on tärkeää, että tarina kirjoitetaan ylös sanasta sanaan mitään muuttamatta tai korjaamatta. Lapselle kerrotaan, että tuotettu tarina luetaan lopuksi hänelle ja hän voi tehdä siihen vielä muutoksia. Sadutustilanteessa kirjataan ylös lapsen nimi, päivämäärä, kirjauspaikka ja kirjaaja. On huomattu, että saduttaminen tuo eniten iloa, kun lasta saduttaa säännönmukaisesti. Tämä useasti tapahtuva saduttaminen auttaa saduttajaa kuulemaan niitä ajatuksia, jotka ovat lapsella päällimmäisenä mielessä. Myös lapsi tottuu kertomaan luontevasti omista ajatuksistaan ja lapsen itseluottamus kasvaa. (Karlsson 2006, 62.)

Sadutustapahtuma on helppo toteuttaa missä ja milloin vain. Sadutustilanteessa aikuinen on aktiivinen kuuntelija ja keskittyy siihen. Puheenvuoro on lapsella. Lapsi itse

päättää, millaisen jutun hän haluaa kertoa ja mitä lapsi itse pitää tärkeänä. (Karlsson 2003, 44 – 45.)

Opinnäytetyön sadutusosuus toteutettiin päiväkodin toimistotilassa, jossa tallikäynneillä otettuja valokuvia näytettiin lapselle. Lapselle oli koottu oma kansio, jossa oli hänen toimintatuokiokuvat. Kansio käsitti noin 30 valokuvaa tallikäyntikertaa kohden. Kuvien valinnan lähtökohtana oli sosiaalipedagogisen hevostoiminnan kokonaisuus, joka käsitti lasten kuvaamisen tuokion alusta tuokion loppuun saakka. Kuvissa keskityttiin sosiaalipedagogisen hevostoiminnan pääfokuksiin, jotka ovat elämyksellisyys, yhteisöllisyys ja toiminnallisuus. Täsmäkuvia otettiin vielä keskittyen lasten tunnekokemuksiin ja oppimisen tilanteisiin. Näin valikoituvat lapsen kansioon kootut kuvat. Valokuvat tukivat ja palauttivat lasten mieleen sadutustuokion aikana toimintaa sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta. Näin saatiin mahdollisimman kattava ja laaja kokemusperäiseen ja päällimmäiseen tietoon perustuva koonti lapsen omista kokemuksista toimintatuokioista. Sadutushetkessä lasta pyydettiin kertomaan omin sanoin hevostallikäynneistä kuvatukia apuna käyttäen. Lapsen kertoma tarina kirjoitettiin ylös sanasta sanaan. Kun tarina oli lapsen mielestä valmis, se luettiin hänelle uudelleen. Lapsella oli mahdollisuus muuttaa kertomaansa vielä tarinan lukemisen jälkeen.

7.2 Kameradokumentointi

Dokumentoinnin välineeksi opinnäytetyöhön valittiin valokuvaaminen digitaalisella kameralla. Työn kuvaamisen kohteena olivat lapset ja hevoset. Työn toiminnallisessa osuudessa haluttiin kohdistaa kuvaamista lapsen eleisiin, ilmeisiin ja tunteisiin hevosen kanssa toimiessa. Tämän lisäksi keskityttiin tilannekuviin, jotka liittyivät sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan talliyhteisössä. Lähtökohtana kuvauksissa oli kuvien katsojalle välittyvän viestin välittäminen, jonka perusteella kuvat valikoituivat kirjatutuokseen. Kuvauksen tarkoitus oli saada monipuolisia kuvia toimintakerroista ja käyttää otettuja kuvia apuna lasten saduttamisen toteutuksessa sekä kirjatutuoksessa.

Valokuvaaminen on suosituin ja vaikutusvaltaisin visuaalinen ilmaisuväline. Digitaalinen valokuvaaminen kasvattaa koko ajan suosiotaan. Valokuvauksen iloista ja haasteista pystytään nykypäivän teknologian avulla nauttimaan yhä useammassa kulttuurissa, uskonnoissa ja yhteiskuntaluokissa. (Ang 2012, 9.) Tärkeäksi valokuvaamisessa

muodostuu luotettava kontakti kuvattavaan. Näin onnistuneet kuvat tuottavat myös kuvaajille tyydytystä onnistumisista. (Nykrog 2005, 114.)

Valokuvaus on viestintää ja valokuvalla on aina katsojansa, joka tulkitsee itse näkemäänsä. Se, mitä kuvassa näemme, ei ole kuvassa, vaan jokaisen katsojan mielessä ja mielikuvissa ja tästä lähtee kuvien tulkinta. Nämä syntyvät mielikuvat virittävät tunteita ja muistoja. (Hietaharju 2010, 4 – 5.)

Valokuvatessa kiinnitettiin huomiota pääkohteisiin eli lapseen ja hevoseen. Kuvauspaikkana oli ulkomiljöö. Itse kuvaustilanteissa pyrittiin olemaan taustalla, joten kamerassa toimiva zoomaus oli käytössä erittäin tarpeellinen. Välineet ja tekniikka toimivat moitteettomasti kuvatessa tallikäyntejä.

Eläinkuvauksessa hevonen on muiden eläinten lailla herkkä olento, joten kuvaamisen täytyy tapahtua eläimen ehdoilla (Suvanto & Mäkelä 2004, 66). Tämän vuoksi kiinnitettiin huomiota kuvauspaikkoihin ja kuvaajan sijoittumiseen valokuvaamisen aikana.

8 TOIMINNAN TULOKSET

Sadutustulosten mukaan lasten kokemukset sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta olivat positiivisia. Teksteistä kävi ilmi lasten monet tunnekokemukset hevosen läheisyydestä. Lapset kokivat ja toivat tuottamissaan teksteissä esille iloa, hyvää mieltä, hellyyttä ja onnistumisen kokemuksia. Ilon, hyvän mielen sekä onnistumisen tunteita lapset yhdistivät sadutuksessa yhdessä tekemiseen ja toimimiseen, kokemuksiin hevosen läheisyydestä ja sen hoidosta. Lasten teksteissä näkyi myös tunteet jännityksestä, pelosta, ikävästä ja selviytymisestä. Kyseiset tunteet liittyivät hevosen selässä olemiseen, uusiin kokemuksiin, niistä selviytymisiin ja ikävästä omaa hevosta kohtaan tallikäyntien jälkeen. Palola (2013, 161) artikkelissaan kirjoittaa, että hevosen kanssa toimiminen voi herättää erilaisia, voimakkaitakin tunnekokemuksia lapsen mielessä. Näitä voivat olla pelko, kunnioitus, mielihyvä ja kiintymys, turhautuminen ja kiukku.

Lasten sadutusten tuomat kokemukset tukivat havaintoja lapsista toimintatuokioiden aikana. Tunnekokemukset jakautuivat selkeästi kahteen osaan. Tallilla nähtiin lasten iloa, hymyä, naurua ja hellyyttä. Hyvän olon tunteita koettiin kontaktissa oman hevosen

kanssa sekä lasten yhdessä toimiessa. Esimerkkinä voisi mainita lasten yhdessä ratsastamisen yhden hevosen selässä. Tämä hetki oli lapsista hauska ja se kuului selvästi heidän naurussaan ja kommentteissaan.

Jotkin tilanteet osoittivat lapsissa pelkoa, jännitystä ja ikävää. Näitä tunteita havaittiin esimerkiksi ensimmäisellä käyntikerralla, kun lapset lähestyivät isoa eläintä. Jännitystä oli näkyvissä ratsastaessa, kun hevonen siirtyi käynnistä raviin. Eräässä tilanteessa yksi lapsista valui hevosen selästä sivulle, mutta ei ehtinyt tippua. Itse lapsi koki tilanteen selviytymisenä ja piti sitä hauskana hetkenä jälkeenpäin asiaa käsitellessään. Havainnoinnin perusteella tilanne näytti siltä, että lasta pelotti.

Opinnäytetyön myötä pystyttiin nostamaan esille lapsiasiakkaiden omia kokemuksia hevostoiminnasta. Lasten omia kokemuksia sadutusmenetelmän avulla toteutettuna ei ole aikaisemmin tutkittu sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa varhaiskasvatuikäisen lasten osalta. Lisäksi muunlainen kokemuksiin perustuva tutkimustieto on aiheesta vähäistä.

8.1 Tallikäynnit

Ennen ensimmäistä tallikertaa päiväkodilla pidettiin lapsille orientaatiokerta. Tälle kerralle oltiin saatu lainaksi hevostallin pienoismalli (Kuva 2). Pienoismallissa oli mukana itse tallirakennus, hevosia ja hevosen varusteita, tallin puhtaana pitoon liittyviä välineitä, ratsastajia, tallin hoitajia ja hevoselle tarkoitettua ruokaa sekä tallin lattialle laitettavaa purua. Orientaatiokerran tavoitteena oli tutustuttaa lapset tallitoimintaan etukäteen. Orientaatiokerralla käytiin läpi tallin toimintaa, nimettiin tavaroita ja lapset pääsivät itse leikkimään tallin välineillä.

KUVA 2. Orientaatiokerralla olleet välineet.

Hevostallikerrat ajoittuvat huhtikuulle 2014. Viikoittaisia toimintakertoja tallilla oli kolme. Pienryhmän lapset käytiin hakemassa päiväkodista ja he kulkivat autokyydillä hevostallille. Tallikäynnit ajoittuivat ilta-aikaan, hoitopäivän jälkeen. Toimintatuokiot tallilla kestivät noin 90-120 minuuttia.

Toimintaa tallilla veti sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ohjaaja ja opinnäytetyöntekijöiden rooli oli dokumentoida tuokioiden kulkua. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ohjaajan apuna oli kaksi tallilla työskentelevää apuohjaajaa.

Toiminnallinen osuus alkoi joka kerta lasten eväiden syömisen merkeissä tallituvassa. Eväiden syöminen liitettiin osaksi sosiaalipedagogista hevostoimintaa, koska omasta jaksamisesta huolehtiminen on yksi osa-alue sosiaalipedagogisessa toiminnassa. Ruokailemisen aikana ohjaaja orientoi lapset alkavaan toimintaan. Ohjaaja keskusteli lasten kanssa, kuinka talliympäristössä ja hevosten kanssa toimiessa käyttäytyään. Hän tutustutti lapset turvallisiin varusteisiin, jotka liittyivät hevosen kanssa toimimiseen (käsiineet, vaatteet, kypärät). Hän kävi vuoropuhelua pienryhmän lasten kanssa heidän toiveistaan ja odotuksistaan. Ohjaaja suunnitteli ja muokkasi illan toimintaa lasten vireystilan, jaksamisen ja lasten tarpeiden mukaan.

Eväiden syönnin jälkeen lapset pääsivät ohjaajien kanssa sosiaalipedagogisen hevostoiminnan pariin. Jokaisella lapsella oli oma hevonen ja henkilökohtainen ohjaaja. Sosiaalipedagoginen hevostoimintatuokio alkoi hevosen hakemisella laitumelta yhdessä lapsen oman ohjaajan kanssa. Tuokio koostui erilaisista sosiaalipedagogisen hevostoiminnan elementeistä. Toiminta tallilla päättyi yhteiseen hetkeen ja toimintakerrasta jaettavaan kokemukseen.

TAULUKKO 1. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan tallikäyntikertojen pääfokukset ja tavoitteet.

Tallikerrat	PÄÄFOKUKSET
Tallikerta 1	Alkuorientaatio. Tutustuminen talliyhteisöön ja varusteisiin. Kontakti omaan hevoseen hevosen hoitoa. ”Maailman ympärysmatka.” Aistihavainnot. Kotitehtävä: Oman hevosen nimen ja värin opettelu. TAVOITE: Rauhoittuminen ja luottamuksen luominen. Tutustuminen ryhmään ja ryhmän tutustuminen hevosiin.
Tallikerta 2	Varusteiden valinta ja hevosen hoitoa. Jumppaliikkeitä hevosen selässä. Luonnon ja ympäristön aistimista. Hevosen eri askellajit. Oman hevosen taluttaminen ja syöttäminen. Makkaranpaistoa yhdessä. Kotitehtävä: Piirros omasta hevosesta. TAVOITE: Lapsen oma paikka ryhmässä. Uskallus tehdä, kokea, aistia. Onnistumisen kokemukset.

(jatkuu)

Tallikerta 3 Eväiden syöminen yhdessä.

Hevosen hoitaminen ja kahdenkeskinen aika.

Suitsien laitto.

Kenttäratsastusta tasapainoillen.

Metsäratsastus ja ympäristön havainnointi.

Yhteisratsastus.

Tallikäyntien koonti.

TAVOITE: Yhdessä tekeminen ja toimiminen.

Sääntöjen noudattaminen. Ryhmään kuuluminen.

8.1.1 Ensimmäinen tallikäynti

Lapset odottivat päiväkodilla ensimmäisen tallikäynnin alkua. Lapsista oli havaittavissa jännittyneisyyttä ja innostuneisuutta. Reput, vaihtovaatteet ja eväät olivat valmiina odottamassa jo päiväkodin ulkopenkillä. Kun kaikki osallistujat olivat koolla päiväkodilla, lähdettiin ajamaan kohti islanninhevostallia. Matkan aikana toinen opinnäytetyöntekijöistä ja lapset tutustuivat jutellen toisiinsa. Toiselle opinnäytetyöntekijöistä lapset olivat tuttuja jo entuudestaan.

Tallille saapuessa lapset olisivat mielellään juosseet hevosten luo, mutta ohjaaja otti lapset vastaan ja rauhoitteli heitä. Siirryttiin tallitupaan, jossa lapset ja ohjaaja tutustuivat toisiinsa. Ohjaaja kävi lasten kanssa läpi tallin sääntöjä ja yhteisiä toimintatapoja. Siellä jaettiin hevoset, kerrottiin niiden värit ja nimet. Lapset pohtivat olivatko heille tulevat hevoset tyttöjä vai poikia.

Ulkona lapset saivat kypärät päähänsä ja riimunnarut. He siirtyivät ohjaajien kanssa hevosten luo ja toivat ne puomiin kiinni. Lapset hakivat varustehuoneesta harjat ja menivät takaisin omien hevostensa luo. Ohjaaja kävi läpi asioita, jotka liittyivät hevosen harjaamiseen ja puhtauteen. Harjaamisessa lapsille korostettiin sitä, että harja liikkuu myötäkarvaan ja pitkin vedoin, koska muuten hevosta kutittaa. Ohjaaja kertoi myös, että hevosilla oli menossa karvanlähtöaika. Lapset ihmettelivät yhdessä maassa olleita karvakasoja.

Lasten kanssa tehtyjen sadutusten perusteella ensimmäisellä tallikäynnillä nousi esille hyvän olon tunteita esimerkiksi hevosen harjaamisesta ja hevosen selässä istumisesta. Onnistumisen kokemuksia nousi esille hevosen tottelemisesta ja vuorovaikutuksesta oman hevosen kanssa. Rauhoittumisen ja rentoutumisen tunnetta lapsi toi esille tekstissä aistiessaan hevosen lämpöä ja hengitystä. Jännitys toimintatuokiossa ilmeni lapsen tuottamassa sadutuksessa pelon tunteen nimeämisenä esimerkiksi tilanteessa, jossa lapsi meni hevosen selkään ja oli korkealla tai ”maailman ympärysmatkan” aikana.

Ensimmäisen tallikäynnin aikana lapset keskittyivät ohjattuun toimintaan havaintojen mukaan kiitettävästi. Ohjeita kuunneltiin ja lapset toimivat niiden mukaan. Lapset onnistuivat luomaan hyvän kontaktin omaan hevoseensa ja toimiminen oli luontevaa ja lapset ohjautuivat hyvin toimintaan.

Paluumatkalla lasten jännittyneisyys ja keskittyminen purkaantui levottomuutena ja kikkatteluna. Lapset prosessoivat keskenään tapahtunutta, muistelivat oman hevosen väriä ja tiedustelivat hevostensa nimiä. Lapset kyselivät jo seuraavaa tallikäyntikertaa ja sitä, montako yötä on nukuttava ennen kuin he näkevät hevoset uudelleen.

Alla olevissa sadutuslainauksissa sosiaalipedagogiseen hevostoimintaa osallistuvien lasten nimet on muutettu muotoon lapsi yksi, kaksi ja kolme. Tekstien sisällä lasten mainitsemat henkilöt on muutettu eri nimisiksi. Ohjaajan nimi on muutettu ja islanninhevosten nimet myös vaihdettu. Näin säilyy opinnäytetyöhön osallistuneiden henkilöiden anonymiys.

Seuraavat aineistoesimerkit kertovat siitä, että ensimmäinen tallikäyntikerta koettiin hyvänä. Tästä kertoo esimerkiksi lasten kuvaukset tekemistään tehtävistä ja niissä onnistumisesta sekä hevosen läheisyyden tuottamasta mielihyvästä. Lapset kuvasivat myös sadutuksissa sitä, kuinka hevoset tottelivat heitä.

Lapsi 1: *Me valittiin hevoset. Päälle laitettiin kurahousut. Haettiin kypärät ja saatiin omat harjat. Niissä oli karvaa. Hepat haettiin aidan takaa. Naru laitettiin ja vietiin puuhun kiinni. Silitin Huugoa. Piti harjata, kävin sitä naamasta harjaamassa. Tuntui hyvältä.*

Lapsi 2: Saatiin harjat ja niillä harjattiin. Ne piti putsata. Sitten saatiin hihnat ja piti taluttaa hevoset puun luokse. Se totteli minuu. Se halus halata. Sitten sai ite harjata, osasin harjata. Välillä sai silittää sitä. Se tykkäs siitä.

Harjaamisen jälkeen lapsille opetettiin oikeaoppinen nousu hevosen selkään. Ohjaaja korosti, että on varottava potkaisemasta hevosta. Toisella kädellä lapsi otti hevosen harjasta kiinni ja toinen käsi tuki nousua hevosen selkään. Hevosen selässä ollessa lapset tunnustelivat, miltä siellä tuntuu. He saivat halata omaa hevostaan vatsallaan maatesa ja näin saivat tuntumaan hevosen harjaan ja kehoon.

Seuraavaksi lähdettiin ohjaajien kanssa kokeilemaan hitaasti, miltä tuntuu kun hevonen liikkuu. Tallipihalla tehtiin yhdessä pieni ratsastuslenkki, jonka aikana ohjaajat tekivät lapsista havaintoja tasapainoon liittyen. Lapsille kerrottiin, että he ovat lähdössä maailman ympärysmatkalle hevosen selässä. He kokeilivat ohjaajiensa tukemana erilaisia asentoja hevosen selässä muun muassa istumista ja makaamista sivuttain ja takaperin. Takaperin istuessa lapset kävivät makaamaan vatsalleen, laskivat kätensä hevosen ympärille ja keskittyivät tunnustelemaan hevosen hengityksen rytmiä sekä omia aistikokemuksiaan.

Seuraavat aineistoesimerkit kertovat siitä, kuinka lapset kokivat hyvän olon tunteita ja turvallisuutta sekä kuinka hevosen liikehdintä vaikuttaa lapsen tunnetasolla. Tästä kertoo esimerkiksi lasten toiminta jumppatuokioissa ja sen kokeminen turvallisena ja pelon voittamisena. Lapset kuvasivat omissa sadutuksissaan myös hevosen kehon aistimista.

Lapsi 2: Sitten päästiin kyytiin. Tuntui hyvältä siinä. Oli hauska istua. Sitten piti mennä selälleen. Silja neuvo. Noustiin ylös ja alkoi jumppa. Mentiin takaperin ja nukuttiin toiste perin. Se tuntui lämpimältä ja kuulu hepan hengitys.

Lapsi 3: Me mentiin hevosen selkään. Ne vähän neuvo, miten jalat ja kädet meni. Tuntui korkealta olla, mutta ei pelottanu yhtään. Silja sano, että niin kun pitää mennä rauhallisesti, ettei heppa pelästy. Me lähdettiin maailman matkalle. Siinä piti kääntyä ympäri. Se oli hauskaa, ei mua pelottanu yhtään. Pidin kiinni hepan pyllystä ja mie ja Viivi naurettiin. Hevosen selässä piti jumpata.

Lopuksi lapset pääsivät kokeilemaan ratsastamista tiellä. Matkan varrella he kävivät tervehtimässä muita tallin hevosia, jotka olivat laitumella. Tallipihalle palaamisen jälkeen opeteltiin oikeaoppinen alastulo hevosen selästä. Lapsille näytettiin, kuinka hevoselle annettiin leipää ja he saivat itse palkita oman hevosen sen tekemästä työstä. Kotitehtäväksi lapsille jäi muistaa oman hevosen nimi ja väri. Lapsille kerrottiin, että kotoa voi tuoda seuraavaksi toimintakerraksi kuivattua leipää omalle hevoselle.

Seuraavissa aineistoesimerkeissä ilmenee se, että lapset pitivät hevostallilla tehtyä elämystoimintaa hevosen kanssa hauskana. He havainnoivat itse sekä yhdessä hevosten välistä vuorovaikutusta. Näissä esimerkeissä lapsi ilmentää omaa kiinnostusta hevosia kohtaan. Lapset kuvasivat sadutuksissa myös yhdessä tekemistä esimerkiksi eväiden syönnin merkeissä.

Lapsi 3: Sitten lähettiin käymään toisten hevosten luona. Ne toiset kävi tervehtimässä. Ehkä meidän hepat meinasi kans käydä tervehtimässä. Hevosen tukasta pidettiin kiinni, eikä ollu ollenkaan satulaa. Ratsastaminen oli kivaa. Lopussa syötiin eväitä ja vähän sitä jännitystä oli.

Lapsi 2: Mie oon kiinnostunu hepasta. Mentiin kävelylle ja katottiin toista hevosta. Ne kahteli vaan. Sitten syötettiin ne. Ei pelottanu yhtään. Sitten menttiin syömään eväät tallitupaan. Oli hauskaa.

8.1.2 Toinen tallikäynti

Hevostallille lähdettiin jälleen päiväkodilta henkilöautolla. Ajomatalla lapset kertailivat kotiläksyjä, joita ohjaaja oli heille antanut. Lapset vaikuttivat rennommilla ensimmäiseen kertaan verrattuna ja puhkuivat intoa päästä jatkamaan tallilla tapahtuvaa toimintaa hevosten parissa. Tunnelma ajomatalla kohti tallia oli odottava, sen voi havaita lasten keskenään käymistä keskusteluista. Tallille päästyä lapset söivät eväät ja kävivät ohjaajan kanssa läpi edelliskerran asioita. Lapset kertoivat oman hevosensa nimen ja värin ohjaajalle.

Toisella tallikerralla lapset hakivat ohjaajan kanssa kypärät varustehuoneesta, jossa ohjaaja esitteli lapsille samalla hevosen varusteita ja näytti mitä hevoset syövät. Lapset

tutustutettiin välineisiin katsomalla ja kokeilemalla, koska itse tuokioissa välineinä käytettiin vain kypärää, hevosen harjoja ja suitsia.

Varustehuoneessa lapset saivat kokeilla ja haistella hevosille tarjottavaa kuivaa heinää, jonka he toivat esille myös sadutustuokiossa. Näin lapset saivat toisella tallikäynnillä uusia aistikokemuksia. Uusia aistikokemuksia syntyi myös silmät kiinni ratsastamisesta, jolloin lapset aistivat luonnosta kuuluvia ääniä. Hevosen selässä lapset saivat rentoutumisen kokemuksia, kuten erään lapsen sadutuksesta kävi ilmi hänen kertomalla, että hevosen selässä olisi voinut vaikka nukkua. Tällä tallikerralla korostui myös yhteisöllisyys koko talliyhteisön kanssa tapahtuneen makkaranpaiston ja nuotiolla istumisen merkeissä. Lapsen uskallus, rohkeus ja itsensä voittaminen sekä tehdä asioita itse näkyivät tuotetuissa teksteissä, esimerkiksi hevosen puhdistamiseen ja harjaamiseen liittyvissä asioissa sekä hevosen syöttämisessä omatoimisesti.

Kotitehtäväksi lapsille jäi kuvan piirtäminen omasta hevosesta. Kuva piti viedä seuraavalla kerralla ohjaajalle. Paluumatka sujui leppoisissa merkeissä lasten jutellessa erilaisista asioista, eikä ensimmäisen käyntikerran tapaista levottomuutta ollut havaittavissa. Lapsista huokui positiiviset kokemukset tallikäynnistä ja seuraavan kerran odotus. Lapset pohtivat kotimatalla esimerkiksi sitä, onko seuraavalla kerralla satulat käytössä.

Seuraavat kolme aineistoesimerkkiä kertovat siitä, että toinen tallikerta oli toiminnallinen. Tästä kertoo esimerkiksi lapsen kuvaus hevosen likaisuudesta ja hevosen harjaamisen tarpeellisuudesta liittyen puhtauteen. Lasten sadutuksista ilmenee myös onnistumisen kokemus oman hevosen kanssa toimimisesta ja vuorovaikutuksesta.

Lapsi 3: Ekana katottiin satuloita ja päähän laitettiin kypärät. Satula on jännän tuntunen ja pehmeä. Me ei käytetty niitä.

Tällä kertaa hevosia kutsuttiin laitumelta lähemmäksi lapsia ja he saivat itse laittaa riimunnarut omalle hevoselleen ja taluttaa ne puomille. Lapset hakivat harjat ja nyt hevosen harjaamiseen paneuduttiin ensimmäistä kertaa tarkemmin. Lapset harjasivat koko hevosen ja kiinnittivät huomiota hevosen harjan ja hännän puhtauteen. Yksi hevosista oli muita likaisempi ja lapsi pääsi puhdistamaan hevostaan nyppimällä roskia pois sen harjasta ja hännästä.

Lapsi 1: *Lähetettiin Siljan kanssa hakemaan nauhat ja haettiin Huugo. Sitten läksin kävelemään sen kaa. Se oli likainen hevonen. Se piti harjata ja ottaa harjasta ja hännästä roskat pois. Siinä oli ruohoa, käpyjä ja heinää. Oli keppejä.*

Lapsi 2: *Otettiin taas hihnat käteen ja haettiin hepat mehästä. Laitoin ite sen hevoseen kiinni. Olli tervehti minuu. Nyt harjattiin pyllystä, kaulasta ja jaloista.*

Tämän jälkeen lapset muistelivat hevosen selkään nousemisen asentoa, ja hyvin se muistettiin. Samalla tekniikalla lapset pääsivät nousemaan hevosensa selkään ja aloittivat ohjaajan vetämän jumpan. Jumppaan sisältyi hevosen selässä tehtäviä liikkeitä kuten kädellä kurottelua kohti hevosen häntää ja korvia. Lapset saivat myös ohjeen nostaa käsiä ylös ja sivuille.

Jumpan jälkeen lapset pääsivät ratsastamaan kentälle, jossa ensimmäisenä tervehdittiin viereisellä laitumella olleita hevosia. Lapsia nauratti hevosten tapa tervehtiä toisiaan hirnumalla. Kentällä lapset pääsivät ratsastamaan silmät kiinni, joka näytti jännittävän heitä. Kun silmät olivat kaikilla kiinni, aistittiin yhdessä luonnon ääniä, esimerkiksi linnun laulua. Tämän jälkeen havainnoitiin ympäristöä, josta lapset huomasivat puussa olevan linnunpesän.

Alla olevat aineistoesimerkit kertovat siitä, että käyntikerta tallilla koettiin voimaannuttavana ja rentouttavana. Tästä kertoo esimerkiksi lapsen kuvaus rentoutumisesta niin, että hän olisi voinut vaikka nukkua. Sadutuksessa lapset kertoivat myös omista aistikokemuksistaan ja luottamuksen vahvistumisesta toimintaa ja omaa hevosta kohtaan.

Lapsi 3: *Sitten mentiin Jussin selkään ja lähettiin kentälle. Sieltä löyty toinen heppa. Jussi hirnahti toiselle hepalle. Silja käski laittaa silmät kiinni ja piti kuunnella. Kuului linnun ääniä. Olin väärinpäin ja käveltiin. Ei pelottanu, olisin vaikka voinut nukkua vähän.*

Lapset saivat kokeilla kentällä myös hevosella ravaamista, joka nauratti heitä kovasti. Kun hevosen vauhti kiihtyi, lapsia ohjattiin erityisesti keskittymään tehtävään, että heillä säilyisi tasapaino istuessa hevosen selässä. Ravaamisharjoituksen jälkeen lapset kääntyivät hevosen selässä istumaan takaperin ja he kokeilivat miltä tuntuu ratsastaa niin. Tämän jälkeen lapset asettuivat hevosensa selkään poikittain vatsalleen ja hevoset

liikkuivat pienen matkan pitäen lapsia selässään. Liikkumista näin kokeiltiin silmät auki ja kiinni. Eri tehtävien lomassa lapset saivat rentoutua ja levätä hevosen selässä nauttien ja havainnoiden sekä huilaten päiväkotipäivän jälkeen.

Lapsi 1: *Silja käskee laittaa silmät kiinni. Se tuntui jännältä.*

Lapsi 1: *Käytiin ravaamaan ja se tarkoittaa, että juoksemaan. Ei pelottanu. Nähtiin linnunpesä puussa. En nähny lintuja yhtään.*

Lapsi 2: *Piti laittaa silmät kiinni, kun käveli. Se tuntui hyvältä. Piti kääntyä hevosen selässä toisin päin ja hevoset käveli niin.*

Ratsastamisen jälkeen lapset kävivät maahan kyykkyyyn hevonsa eteen. Näin odotettiin hetken aikaa, ottaako hevonen itse kontaktia lapseen. Osa hevosista otti kontaktia herkemmin, kun taas osaan hevosista kontaktialoitteen teki lapsi. Tässä kontaktihetkessä lapset olivat oman hevonsa kanssa kahdestaan rauhoittuen olemaan lähellä sitä.

Tuokion lopussa lapset saivat taluttaa riimunnarulla hevonsa kentältä tallin pihaan. Pihalla lapset kiittivät hevosta yhteishetkestä halaamalla ja antoivat niille kotoa tuomiin leipiä. Yhdessäoloa jatkettiin vielä makkaranpaiston ja nuotiolla istumisen merkeissä jutellen. Lapset tekivät havaintoja talliympäristöstä ja siellä olevista tavaroista.

Seuraavat aineistoesimerkit kertovat siitä, että tallilla koettiin uusien asioiden oppimista, yhteisöllisyyttä sekä luottamuksen vahvistumista entisestään. Tästä kertoo esimerkiksi lasten kuvaukset hevosen syöttämisestä ja siinä onnistumisesta. Lapset kuvasivat sadutuksissa myös toimimista ja tekemistä yhdessä. Tallikerralla näkyikin pienryhmän jäsenten välinen vuorovaikutus.

Lapsi 3: *Ravaamisen jälkeen piti kiittää, saatiin itse taluttaa. Kun hevoset vietiin pois, paistettiin makkaraa yhdessä. Me syötettiin hepat lopussa. Että piti ottaa reunasta kiinni ja päästettiin irti, ettei huulet ota kiinni. Meillä oli kivaa. Parasta oli ratsastus ja ravaus.*

Lapsi 2: *Sitten ne talutettiin takas ja käytiin paistamaan makkaraa. Hevosille annettiin vielä leipää ja siitä piti pitää kulmasta kiinni, sen takia ettei se syö sormia. Oli kiva kerta. Siellä piti olla nätisti, sen takia ettei hepat säikähä.*

Lapsi 1: *Viettiin ite hevoset tallille. Mentiin syömään makkaraa ja näin oravan. Se oli sellanen ei oikea. Syötettiin hevosille leipää. Sitten heti laskettiin käsi pois. Koska sitten jos ei laske, sitten se hevonen syö kynnärpähän asti. Mie heti nappasin käden pois. Oli hauskaa, mie tykkäsin.*

8.1.3 Kolmas tallikäynti

Viimeiselle tallikäynnille saavuttaessa lapset antoivat ohjaajalle piirtämänsä hevospii-rustukset. Kerta alkoi jälleen orientoitumalla tallikäyntiin ja keskustelemalla lasten mu-kanaan tuomista tuotoksista.

Lasten kypärät oli asetettu tällä kertaa kaivon kannelle. Lapset hakivat ne ohjaajien kanssa ja laittoivat päähän. Samalla keskusteltiin kypärien tärkeydestä ja sen sopivuudesta. Tämän jälkeen lapset saivat riimunnarut ja kaikki lähtivät laitumelle. Siellä oh-jaaja ja lapsi kävivät kyykkyyn odottamaan, että hevonen tulisi heidän lähelleen. Apuna käytettiin maan rapsuttelua, jolla saatiin hevosen huomio kiinnitettyä ohjaajaan ja lap-seen.

Kolmannen tallikäynnin aineistoesimerkeissä näkyy, että kerta koettiin hyvää mieltä tuottavana, hauskana ja onnistuneena. Itse toiminnassa ja lasten teksteissä ilmeni naut-timinen oppittaessa hallitsemaan isoa eläintä itsekseen. Tästä kertoo esimerkiksi hevo-sen saaminen liikkelle, sen pysäyttäminen omatoimisesti sekä suitsien oikeaoppinen käyttö.

Lapsi 3: *Ekana laitettiin kypärät päähän. Nyt ne oli kaivolla. Sitten mentiin hakemaan hevoset. Ootettiin metässä kyykyssä ja ootettiin, että hepat tulis lähemmäs meitä. Olin ite Jussin edessä kyykyssä ja sitten se talutettiin pois laitumelta. Ikävöin sitä.*

Lapsi 2: *Siljan pihassa oli maassa hevosenkenkiä ja muurahaispatsas. Muurahaiset oli oven luona. Käytiin hakemassa kypärät kaivolta. Odoteltiin heppaa kyykyssä laitumella, että se tulis lähemmäs. Piti rapistella maata. Siinä oli muurahaisia.*

Hevosen tultua lähelle, lapset tervehtivät omaa hevostaan juttelemalla, taputtamalla ja menemällä lähelle hevosen turpaa. Tällä kerralla lapsi sai viettää oman hevonsa kanssa kiireetöntä aikaa laitumella. Lapsista voi havaita itsevarmuutta kohdata oma hevonen ja he toimivat luottavaisesti tilanteessa. Kaikilla lapsilla näytti olevan varma ote riimunnarun asettamisessa omalle hevoselle ja taluttamisessa eläintä pois laitumelta.

Seuraavissa aineistoesimerkeissä kuvataan lapsen intensiivistä läsnäoloa tilanteissa. Esimerkeissä näkyy lapsen keskittyminen ja tarkkaavaisuus hevosen toimiin ja eri hoitotoimenpiteisiin liittyen. Sadutuksissa lapsi kuvaa esimerkiksi hevosen ottamaan kontaktia häneen.

Lapsi 1: Oltiin ensin kyykyssä, odotettiin Huugon tuloa. Sitten se tuli meidän luo. Talustushihna laitettiin Huugolle kiinni. Siljan kanssa mentiin Huugon lähelle ja halittiin sitä.

Seuraavaksi lapset pääsivät jo tuttuun toimeen eli hevosen harjaamiseen. Lasten toiminta myös harjaamisessa näytti olevan oma-aloitteista ja tarkempaa ohjeistusta ei enää tarvittu. Harjaamisen jälkeen ohjaaja toi lapsille suitset ja ne asetettiin yhdessä hevoselle. Lapsia kummastutti varsinkin kuolainten asettelu hevosen suuhun. Ohjaaja näytti lapsille, kuinka kuolainten täytyy olla oikealla tavalla laitettu, jotta ne eivät aiheuta hevoselle epämiellyttävää oloa. Ohjaaja keskusteli lasten kanssa hevosten hampaiden hoidosta ja kertoi, että niitä ei pestä samalla tavalla kuin ihmisten hampaita.

Lapsi 3: Jussille laitettiin suitset, se näytti hassulta, kun ne laitettiin.

Lapsi 2: Ollille laitettiin suitset. Se näytti hurjalta.

Suitsien laitton jälkeen yksi hevosista otti lapsen kontaktia nykimällä huulilla hänen vaatteita ja hamuten lapsen taskusta herkkupaloja. Tämä hevosten tapa nauratti lapsia. Lapsesta oli havaittavissa epävarmuutta tässä tilanteessa ja siksi ohjaaja kertoikin lapsille, että hevonen ei pure, vaan haluaa lapsen huomion ja herkun itselleen.

Lapsi 2: Sitten se haisteli, onko miula taskussa leipää.

Lapsen nousivat hevosten selkään ja halasivat niitä. Halaamisen jälkeen lapset lähtivät ratsastamaan kentälle ohjaajien taluttamana. Kentällä opeteltiin mallin mukaan pitämään kiinni ohjista oikeaoppisesti. Lapset pääsivät kokeilemaan hevosen ohjaamista, pysäyttämistä ja liikkeelle lähtemistä. Tässä käytettiin apuna ohjia ja ääntä. Lapset opetelivat käyttämään maiskutusaäntä ja pohjepainallusta saadakseen hevosen liikkeelle. Pysäyttämiseen käytettiin sanaa hou ja vedettiin hieman ohjista itseän päin.

Lapsi 3: Hepo pysähty sanomalla houuu ja suitsista piti vetää ottamalla kunnolla suitsista kiinni.

Lapsi 3: Heppa lähti liikkeelle maiskuttamalla ja jaloilla annettiin vauhtia.

Käyntikerran pääteemana oli kenttätöskentelyssä hevosten kanssa tasapainoharjoitteiden tekeminen. Tässä työskentelyssä olivat apuna ohjaajat taluttamalla hevosia. Ohjaajat vaihtelivat ratsastuksen tempoa ja hevoset kiersivät kenttää mutkitellen. Lasten piti tehtävässä pyrkiä mukautumaan hevosen liikkeisiin ja ratsastuksen rytmiin. Kaikki onnistuivat tehtävässä. Sen jälkeen lähdettiin maastolenkille, jonka aikana havainnoitiin luonnon ääniä ja ympärillä olevaa luontoa. Liikkuvan hevosen selässä tehtiin jumppaliikkeitä, joiden aikana lapset eivät pitäneet hevosesta kiinni.

Seuraavissa aineistoesimerkeissä lapset kuvaavat oppimistilanteita ja siihen liittyvää hyvän olon tunnetta. Esimerkeissä käy ilmi lapsen luonnon ja ympäristön havainnoiminen. Aineistoesimerkeissä näkyy myös tunne selviytymisestä esimerkiksi lapsen valuessa hevosen selässä ratsastamisen aikana.

Lapsi 1: Sitten hypättiin selkään, myös maattiin selässä. Opeteltiin suitsien pitoa. Sitten oltiin mehässä, siellä vähän niin kun kierrettiin. Se tuntu hyvältä. Sitten pää osotti pyllyyn ja silmät oli kiinni.

Lapsi 2: Hevosen selässä piti tehdä kiemuroita. Kentällä otettiin suitsista kiinni. Sitten menttiin metsätielle. Siellä oli lintuja. Kauempana oli toiset ratsastajat.

Lapsi 3: Hevosella piti harjoitella mutkia ja sitten lähetettiin metsätielle, samalla me jumppattiin. Kaukana tiellä oli toinen heppa ja toinen ratsastaja. Jussi katto sitä toista.

Jumpan jälkeen hevoset pysäytettiin ja ohjaaja kertoi lapsille, että seuraavaksi he pääsevät kokeilemaan, kuinka hevosella töltätään. Lapset tarkistivat oman asennon ja ottivat nyt hevosen harjasta tukevan otteen. Hevoset lähtivät liikkeelle maiskuttamalla ja pohjeliikkeellä. Yksi lapsista valui tölttämisen aikana hevosen selästä osittain pois ja hieman säikähti tilannetta. Ohjaaja huomasi kuitenkin tilanteen ja kävi sen heti läpi lasten kanssa. Asento korjattiin ja kaikki jatkoivat matkaa kohti tallitupaa.

Lapsi 3: *Tultiin takas ja hepat ratsasti lujaa, valuin, mutta vedin itteni ylös ite.*

Lapsi 3: *Kivointa oli kyllä se, kun melkein tipuin, siitä selvittiin.*

Lapsi 2: *Takaisin tultiin juosten, eikä se ollu vaikeeta.*

Ennen tallituvalla saapumista kaksi lapsista tuli pois hevosen selästä ja he siirtyivät kaikki yhden hevosen selkään. Loppumatka tehtiin näin ja se näytti olevan lapsista mukavaa. Hevosen selässä pidettiin toinen toisistaan kiinni. Pihalle saavuttaessa lapset nojautuivat toisiaan vasten kumartuen eteenpäin. Näin tehtiin loppurentoutus hevosen selässä yhdessä.

Aineistoesimerkkien sadutusosuuksissa lapset kuvaavat ilon ja hyvän mielen tunteita esimerkiksi yhdessä ratsastamisen kokemuksesta. Tässä tilanteessa korostui koko pienryhmän yhdessä tekemisen merkitys.

Lapsi 2: *Kaikki lapset meni sitten Ollin selkään. Se tuntui hyvältä ja se oli hauskaa. Mie olin ykkösenä, ensimmäisenä istumassa.*

Lapsi 2: *Piti käydä mahalleen, kun ekana tuli Ida alas, sitten Venla ja mie viimesenä.*

Tuokion päätteeksi hevosille jätettiin jäähyväiset taputellen ja halaten. Yksi hevosista aloitti haukkotuksen ja tämä herätti lapsissa hilpeyttä. Hevosen hampaiden koko ihmetytti ja he jäivät odottamaan hevosen uutta haukkotusta. Tämän jälkeen tavarat palautettiin niille kuuluville paikoille omatoimisesti. Loppuyhteenveto illasta pidettiin ohjaajan kanssa tallituvassa.

Alla olevat aineistoesimerkit kuvaavat viimeisellä tallikerralla herättämiä tunteita. Tästä kertoo esimerkiksi sadutuksissa lasten ilmi tuoma ikävän tunne. Kolmannella kerralla koettiin myös hauskuutta lapsen ilmaiseman hevosen haukottelun ja hirnumisen myötä.

Lapsi 2: Sitten hyvästeltiin hepat. Tuli vähän ikävä niitä. Kaikista mukavinta oli ratsastaminen ja harjaaminen. Silittäminen tuntui mukavalta.

Lapsi 1: Sitten annoin Huugolle heipat ja mie halin Huugoa. Huugo rupesi haukottelemaan ja siltä näkyi hampaat. Se haukotteli ainaki kolme kertaa. Oli kivaa laukata ja se oli hauskaa, kun Huugo haukotteli. Venlan hevosen hirnuminen oli hauskaa. Huugo on kyllä vähän ikävä.

Lapsi 3: Ja kivaa oli, kun heppoja sai taluttaa ja kun olin ite poikittain ja takaperin.

Kotimatalla autossa lapset prosessoivat käyntejä ja tunteitaan talleilla jokainen omalla tavallaan. Päälimmäisenä heidän keskusteluissaan kävi ilmi ikävä omaa hevosta kohtaan. Tunnelma autossa oli haikea. Lapset ihmettelivät, miksi emme mene talleille enää, vaikka tämä oli heille kerrottu jo aiemmin. Yhdessä käytiin vielä läpi, että hevostallikäyntejä oli nämä kolme. Heille kerrottiin, että he tulevat saamaan käyntikerroista oman valokuvakirjan, jonka avulla voi tuokioita muistella. Kaikki lapset saivat opinnäytetyöntekijöiltä kotimatalla muistoksi islanninhevosen pienoismallin.

8.2 Kirjatuotos

Opinnäytetyöhön kuului lasten sadutuksista ja valokuvista kertovan kirjan työstäminen. Kirja on opinnäytetyön tuotos. Kirja sisältää 24 sivua toimintatuokioista otettuja kuvia ja sadutuslainauksia. Kirjan alussa on opinnäytetyöntekijöiden johdatusteksti kirjan käyttäjille. Kooltaan kirja on A4-kokoinen. Kirja on tehty Ifolorin Desinger-ohjelman avulla.

Kolmen tallikäynnin kerrat dokumentoitiin alusta loppuun ottamalla digikuvia jokaista käyntikertaa kohden. Kuvat tallennettiin muistikortille, josta ne siirrettiin tietokoneelle. Jokaisesta tallikäynnistä luotiin tietokoneelle omat kansiot, jotka numeroitiin kerrat yksi, kaksi ja kolme. Näistä kansioista valittiin onnistuneimmat kuvat kirjatuotokseen.

Kirjan työstäminen aloitettiin katselemalla valokuvat läpi ja lukemalla lasten omat sadutustuotokset. Kuvista ja sadutuksista valittiin ne kohdat, joissa tuli parhaiten esille sosiaalipedagogisen hevostoiminnan elementit. Valinta tapahtui elämyksellisyyden, toiminnallisuuden ja yhteisöllisyyden elementit täyttäen. Kuvia ja sadutuksia yhteen soveltamalla alettiin miettimään ja kokeilemaan sivujen asettelua kirjatuotokseen. Ifolorin Desingner-ohjelma mahdollisti kokoamaan kattavan ja lasten omiin kokemuksiin pohjautuvan kirjan. Kirjan ideana ja lähtökohtana oli varhaiskasvatustilanteen lapsen osallisuus sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa.

Desingner-ohjelma on monipuolinen ja helppokäyttöinen kuvakirjaohjelma. Ohjelmassa on runsaasti erilaisia suunnittelupohjia ja –elementtejä. Näiden avulla voi työstää haluamansa kirjan. Ohjelman voi asentaa koneelle ilmaiseksi. (Ifolor Oy 2014.)

Ifolorilta tilattiin seitsemän kuvakirjaa. Kirjoista kolme meni lasten perheisiin, yksi päiväkodin käyttöön, yksi hevostallin yrittäjälle ja kaksi opinnäytetyöntekijöille. Lasten vanhemmat halusivat kirjat omaan käyttöön ja tilasivat ne omakustanteisesti. Toteutettua kirjaa on mahdollista saada myös päiväkodin muihin yksiköihin opinnäytetyöntekijöiden kautta.

Kirjan toteuttaminen oli haasteellista ja työlästä. Ohjelman käyttäminen oli helppoa, mutta työmäärä koostui laajasta kuvavalikoimasta ja lasten saduttamisen sovittamisesta yhteen. Kirjatuotoksessa haluttiin tuoda esille mahdollisimman kattavasti lasten kokemuksia ja pyrkiä etsimään otetuista kuvista sellaisia, joissa lasten tunnekokemukset, eleet ja ilmeet ovat parhaiten tulkittavissa. Tämän vuoksi kirjan monisivuinen työstäminen oli hidasta. Kirja on rakennettu niin, että se koostuu kolmen tallikerran toimintojen ja lasten tunne-elämysten merkityksellisistä hetkistä.

9 POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Sosiaalipedagogista hevostoimintaa ja sen ideaa värittävät sosiaalinen kasvaminen ja hyvinvoinnin edistäminen. Toiminta perustuu yksilön ja hevosen väliseen vuorovaikutukseen, yksilön omaan kokemiseen ja tämän kautta oppimiseen ja oivaltamiseen. Hevosen kanssa toimiminen on osallistavaa toimintaa, jossa jaetaan kokemuksia, yhteistoimintaa ja vastuunkantoa. (Sosiaalipedagoginen hevostoiminta ry.)

Tehtyjen havaintojen perusteella lapset saivat kolmella tallikäyntikerralla paljon erilaisia tunnekokemuksia. Kangaspunta (2014, 7) pro gradu –tutkielmassaan toteaa Nummenmaan 2010 mukaan, että tunteista on erotettavissa tiedostamaton ja tietoinen puoli. Tunnereaktio tapahtuu tiedostomattomalla tasolla, sisältäen käyttäytymisen ja tunneilmaisun sekä erilaisia fyysisiä muutoksia. Tunnekokemus taas on prosessi, jossa ihminen tulee tietoiseksi tunnetilastaan ja sen aiheuttajasta.

Lasten sadutuksissa esille nousi esimerkiksi ilon, onnistumisen, hyvän mielen, rentouden ja voimaantumisen kokemukset. Kaikki tunteet eivät tulleet esille lasten sadutuksissa, vaan niitä pystyi havainnoimaan ulkopuolisen silmin ja otettujen valokuvien perusteella. Tallikäynneillä otetut valokuvat ja työstetty kirjat tuotos sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta kertovat omalla tavallaan lasten tunnekokemuksista. Kaiken kaikkiaan tehdyt havainnot tukevat sosiaalipedagogisen hevostoiminnan viitekehystä, jossa tuli näkyviin lasten toiminnan myötä elämyksellisyys, kokemuksellisuus, yhteisöllisyys ja vuoropuhelu hevosen kanssa.

Havainnot lasten oppimisesta ja kehittymisestä olivat selkeät. Ensimmäisellä tallikäynnillä lapsista oli havaittavissa jännitystä ja varovaisuutta. Omaan hevoseen tutustuminen näkyi hiljaisuutena ja arkuutena lähestyessä hevosta. Käyntikertojen myötä jännitys ja pelko selkeästi hävisivät. Rohkeutta ja oma-aloitteisuutta tuli jokaisen käyntikerran jälkeen lisää. Oma hevonen näytti tulevan lapsille tutuksi. Hevosta lähestyttiin reippaasti ja esimerkiksi oman hevosen harjaaminen toteutettiin itseohjautuvasti. Läheisyys ja kontaktin ottaminen lisääntyivät ja hevosen iso koko ei enää herättänyt arkuutta.

Oppimista tapahtui tehtyjen havaintojen perusteella hevosen hoitamiseen liittyvissä asioissa, ratsastamisessa, toimimisessa talliyhteisössä sekä toisten lasten kanssa. Lapset toimivat tallilla motivoituneesti ja keskittyneesti, jolloin uusien asioiden oppiminen oli havaittavissa ja näytti mahdolliselta. Käyntikertojen tiimoilta lapsista voi havaita keskinäisen vuorovaikutuksen ja sosiaalisten taitojen karttumista. He kommunikoivat ja jakoivat toimintatuokioiden jälkeen tapahtunutta ja tallilla saatuja kokemuksia toisilleen.

Saman ikäisten lasten ryhmä on ratkaisevassa asemassa, kun harjoitellaan sosiaalisia taitoja. Lapset opettavat toinen toisilleen vuorovaikutustaitoja. Ryhmässä voidaan neuvotella, harjoitella ja sovitella erilaisia pelisääntöjä. (Keltikangas-Järvinen 2012, 161 –

162.) Näitä yhdessä tekemisen ja toimisen taitoja oli asetettu myös tallikertojen tavoitteeksi. Toiminnallisten osuuksien aikana ryhmän lapset selkeästi keskittyivät ja orientoituivat ohjattuun tekemiseen ja tämä oli heistä helposti havaittavissa.

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää lasten omia kokemuksia sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta. Lasten kokemusten selvittämisessä käytettiin apuna sadutusmenetelmää, jonka tukena oli tallikäynneillä otetut valokuvat. Opinnäytetyöllä pyrittiin osallistamaan lasta ja saada hänen omaa ääntää kuuluvaksi sadutusmenetelmän avulla. Kuten Karlsson (2003, 45) kirjassaan toteaa, sadutus antaa puheenvuoron lapselle, jolloin lapsi voi viestittää omia näkökulmiaan ja hänelle tärkeitä asioita.

Talli on oma maailmansa erilaisine aistiärsykkeineen. Siellä mahdollistuu monenlaisten oppimiskokemusten saaminen. (Palola 2013, 164 – 165.) Lapset saivat käyntikerroilla oppimiskokemuksia uusista asioista, jotka saduttamisen tuloksena näkyivät heidän tuottamissaan teksteissä. Teksteissä lapset tuovat esille hevosen hoitoon ja ratsastamiseen liittyviä asioita. Lapset kokivat oppimisen ja onnistumisen kokemuksia esimerkiksi hevosen oikeanlaisesta harjaamisesta, hevosen selkään nousemisesta, liikkeelle lähtemisestä ja hevosen pysäyttämistä, suitsien oikeaoppisesta käytöstä ja turvallisesta hevosen syöttämisestä.

Johtopäätöksenä voisi todeta, että vaikka toimintakertoja oli vain kolme, toiminta tallilla oli onnistunutta. Kolmen lapsen pienryhmä oli sopiva kooltaan tähän toimintaan. Lasten omia kokemuksia saatiin tallennettua sadutusmenetelmän avulla hyvin. Päiväkodilla tehty saduttaminen oli toimiva lasten ja opinnäytetyöntekijöiden kannalta. Sadutus ja lasten kokemukset sekä tehdyt havainnot sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta varhaiskasvatusikäisen lapsen toimintamuotona tukevat toisiaan. Sadutus oli toimiva menetelmä, joka koettiin onnistuneeksi valinnaksi saada lasten omia kokemuksia esille. Toiminnan dokumentointi tallikäynneillä oli tärkeä osa työn toteutumista. Lapsille valokuvat omasta toiminnasta olivat hyvä tuki työstettäessä sadutusta heidän kanssaan.

Opinnäytetyötä voi pitää onnistuneena, mutta se ei vielä anna kovin kattavaa tietoa lasten kokemuksiin perustuvasta sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta. Käyntikertoja

tallilla oli vain kolme, joten otos kokemuksista on pieni. Silti lasten tuomat omat kokemukset näin kerättynä ja koottuna, antoivat luotettavan kuvan lasten omista kokemuksista heidän omalla äänellään.

Jälkeenpäin pohdittiin muun muassa sitä, oliko ilmoittautumisaika opinnäytetyön toiminnalliseen osuuteen liian lyhyt, koska perheet lähestyivät opinnäytetyöntekijöitä vielä määräajan jälkeenkin. Ilmoittautumisaikaa ei voinut pidentää, koska talliyrittäjän aikataulut huomioiden, aloittamisajankohtaa ei voinut enää siirtää. Mieltä lämmitti kuitenkin vanhempien kiinnostus opinnäytetyötä ja sen toiminnallista osuutta kohtaan. Osa vanhemmista totesi, että he havahtuivat lähetettyyn kirjeeseen liian myöhään ja harmitelivat, ettei oma lapsi päässyt osallistumaan toimintaan. Perheillä tuntui olevan kiinnostusta, koska he kysyivät, järjestetäänkö hevostoimintaa vielä jatkossa uudelleen.

Keskustelua käytiin myös siitä, että vaikuttiko rahoituksen toteutumattomuuteen se, että sosiaalipedagoginen hevostoiminta on työn toteutusalueella vielä tuntematonta toimintaa. Yhtenä syynä voisi olla myös yhteiskunnassa vallitseva taloudellinen tilanne. Eläinavusteinen työmenetelmä on alue, johon ei tässä yhteiskunnallisessa tilanteessa olla valmiita sijoittamaan, koska toiminnan kokemuksista ja vaikuttavuudesta ei ole vielä juurikaan tutkittua tietoa. Opinnäytetyön ja sen julkiseksi tekemisen kautta pyritään saamaan sosiaalipedagogisen hevostoiminnan tietoisuutta ja tunnettavuutta lisättyä. Tähän pyritään järjestämällä infotilaisuus alueen lehdistölle syksyn 2014 aikana. Tämä tilaisuus pidetään hevostallilla, jonne kutsutaan lehdistön edustajia, toimintaan osallistuneet lapset perheineen, päiväkodin edustajistoja sekä hevostallin sosiaalipedagoginen ohjaaja henkilökuntineen. Opinnäytetyötä ja sen tuloksia tehdään tutuksi tulevan syksyn aikana myös Savonlinnan alueen päiväkodinjohtajille. Tämä tapahtuu päiväkodinjohtajien kokouksessa, jonne opinnäytetyöntekijät on kutsuttu.

Opinnäytetyö oli mielenkiintoinen ja avartava. Se antoi tulevana sosiaalialan ammattilaisina ja lastentarhanopettajina yhden toimintamuodon lisää tukea lasten kasvua, kehitystä ja oppimista. Sen tutuksi tuleminen auttaa ymmärtämään eläinavusteisen toiminnan mahdollisuutta myös pienen lapsen tuki- ja kuntoutusmuotona. Toiminnan monimuotoisuus ja sen luomat mahdollisuudet antaisivat oivan mahdollisuuden hyödyntää toimintaa varhaiskasvatuksen kentällä.

Opinnäytetyön kirjatuuos oli mielenkiintoinen työstää. Valokuvien määrä oli suuri, mutta loppujen lopuksi kuvien valinta itse kirjaan oli helppoa. Tämä sen vuoksi, koska kuvat liitettiin lasten tekemiin saduksiin. Kuvissa ovat ilmeet, eleet ja tunteet olivat elementtejä, jotka tekivät kirjatuuoksen tekemisen mielekkääksi. Lasten tunnekokemukset näkyvät tuotoksessa kuvien välityksellä hyvin luontevasti.

Tässä opinnäytetyössä aloitettua sosiaalipedagogista hevostoimintaa voisi edelleen tutkia esimerkiksi perheiden kokemana, hevostalliyrittäjän näkökulmasta tai kirjatuuoksen kokemusten ja sen hyödyntämisen näkökulmasta.

LÄHTEET

Ang, Tom 2012. Digikuvaus. Kuvaajan käsikirja. Kiina: Leo.

Arponen, Marjaana 2012. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta asiakkaiden kokemana. Opinnäytetyö. Hoitotyön koulutusohjelma. Sosiaali- ja terveystieteiden johtamisen ja kehittämisen ylempi ammattikorkeakoulututkinto. Savonia-ammattikorkeakoulu. PDF-dokumentti.

Eräkaiku. Mitä elämyspedagogiikka on? Yhdistyksen WWW-sivut.
<http://www.erakaiku.net/esittely> Ei päivitystietoja. Luettu 17.7.2014.

Greencare Finland. Yhdistyksen WWW-sivut.
<http://www.gcfinland.fi/> Ei päivitystietoja. Luettu 14.6.2014.

Hevosopisto Ypäjä 2013. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta syrjäytymisen ehkäisyssä ja sosiaalisessa kuntoutuksessa. Opiston WWW-sivut.
http://www.hevosopisto.fi/fin/opiskelu/aikuiskoulutus/sosiaalipedagoginen_hevostoiminta/ Päivitetty 3.1.2014. Luettu 28.2.2014.

Hietaharju, Mikko 2010. Kuuntele kuvaa. Näkökulmia valokuvan tulkintaan. Porvoo: WS Bookwell

Hyvätti, Nina 2005. Tallityöstä potkua elämään. Syrjäytyvä nuori talliyhteisössä. Teoksessa Okulov, Seija, Koukkari, Katja (toim.) Ratsastuspedagogiikasta sosiaalipedagogiseksi hevostoiminnaksi-sosiaalipedagogisen hevostoiminnan perusteet ja sovellukset täydennyskoulutuksen kokemuksina. Kuopio: Kopijyvä.

Hämäläinen, Juha, Kurki, Leena 1997. Sosiaalipedagogiikka. Porvoo: WSOY.

Ifolor Oy 2014. Kuvakirjat. Yrityksen WWW-sivut.
<http://www.ifolor.fi/> Ei päivitystietoja. Luettu 23.6.2014

Islanninhevoset. Islanninhevoset.com. Keskustelufoorumin WWW-sivut.
<http://www.islanninhevoset.com/13> Ei päivitystietoja. Luettu 10.7.2014.

Kangaspunta, Tiina 2014. Pienten lasten tunteet ja tunteiden merkitys lasten arjessa. Kasvatustieteen pro gradu –tutkielma. Jyväskylän kasvatustieteen laitos. PDF-dokumentti. <https://jyx.jyu.fi> Ei päivitystietoja. Luettu 7.9.2014.

Karlsson, Liisa 2003. Sadutus. Avain osallistavaan toimintakulttuuriin. Juva: WS Bookwell Oy.

Karlsson, Liisa, Levamo, Tiina-Maria, Siukonen, Salla 2006. Sinun, minun, meidän mango. Sadutusta yli kulttuurirajojen. Multiprint.

Keltikangas-Järvinen, Liisa 2012. Pienen lapsen sosiaalisuus. Painettu EU:ssa.

Kjälldman, Ritva 2001. Hevonen oppimisprosessissa kasvattajana ja kuntouttajana. Pro hevonen 4/2008, 2. Verkkójulkaisu. Ei päivitysteitoja. Luettu 10.7.2014.

Koistinen, Kari 2005. Hevostoiminta ehkäisemään lasten ja nuorten syrjäytymistä. Teoksessa Okulov, Seija, Koukkari, Katja (toim.). Ratsastuspedagogikasta sosiaalipedagogiseksi hevostoiminnaksi-sosiaalipedagogisen hevostoiminnan perusteet ja sovellukset täydennyskoulutuksen kokemuksina. Kuopio: Kopijyvä.

Kronqvist, Eeva-Liisa, Pulkkinen, Minna-Leena 2007. Kehityopsykologia. Matkalla muutokseen. Helsinki: WSOY.

Levinson, Franklin 2011. Horse therapy-changing lives. Your horse magazine. WWW-julkaisu. <http://www.wayofthehorse.org/Articles/horse-therapy.html> Ei päivystystietoja. Luettu 10.7.2014.

Lindgren, Tuula, Majaniemi, Päivi 2007. Barju kentoha. Kasva lapsen kanssa. Opas lapsen kasvusta, kehityksestä ja neuvolapalveluista. <http://www.stm.fi> PDF-dokumentti. Ei päivystystietoja. Luettu 7.7.2014.

Lipponen, Lasse 2011. Tutkiva oppiminen varhaispedagogiikassa. Teoksessa Hujala, Eeva, Turja, Leena (toim.). Varhaiskasvatuksen käsikirja. Juva: Bookwell Oy.

Mannerheimin lastensuojeluliitto. Persoonallisuuden ja tunne-elämän kehitys. WWW-julkaisu. http://www.mll.fi/vanhempainnetti/tietokulma/kasvu_ja_kehitys/5_6-vuotias/persoonallisuus_ja_tunne-elama/ Ei päivystystietoja. Luettu 7.7.2014.

Mannerheimin lastensuojeluliitto. Oppiminen ja älyllinen kehitys. WWW-julkaisu. http://www.mll.fi/vanhempainnetti/tietokulma/kasvu_ja_kehitys/5_6-vuotias/oppiminen/ Ei päivystystietoja. Luettu 7.7.2014.

Määttä, Paula, Rantala, Anja 2010. Tavallisen erityinen lapsi. Yhdessä tekemisen toimintamalleja. Juva: Bookwell Oy.

Nivala, Elina & Ryytänen, Sanna 2013. Kohti sosiaalipedagogista osallisuuden ideaalia. Teoksessa Hämäläinen, Juha (toim.). Sosiaalipedagoginen aikakauskirja. Vuosikirja 2013. Tampere: Suomen yliopistopaino.

Nykrog, Thomas 2005. Digikuvaajan käsikirja. Tanska: Norhaven Book.

Ojanen, Tuija, Ritmala, Marjo, Sive`n, Tuula, Vihunen, Riitta, Vile`n, Marika 2011. Lapsen aika. Helsinki: WSOYpro.

Palola, Leni 2013. Ratsastusterapien mahdollisuudet lasten ja nuorten psykososiaalisessa kuntoutuksessa. Teoksessa Ikäheimo, Kaija (toim.). Karvaterapiaa. Eläinavusteinen työskentely Suomessa. Helsinki: Yliopistopaino.

Palola, Leni 2011. Lastensuojelun asiakas ratsastusterapiassa. Teoksessa Mattila-Rautiainen, Sanna (toim.) Ratsastusterapia. Juva: Bookwell Oy.

Raina, Liisa 2012. Uusi yhteisöllisyys. Kasvatusyhteisön rakentamisen ammattitaito. Tampere: Arator Oy.

Rainio, Susanna 2005. Tallista tikapuut tulevaisuuteen-talliyhteisö nuorten kasvun, kehityksen ja hyvinvoinnin tukijana. Teoksessa Okulov, Seija, Koukkari, Katja (toim.)

Ratsastuspedagogiikasta sosiaalipedagogiseksi hevostoiminnaksi-sosiaalipedagogisen hevostoiminnan perusteet ja sovellukset täydennyskoulutuksen kokemuksina. Tutkimuksia ja selvityksiä 7/2005. Kuopion yliopisto. Kuopio: Kopijyvä.

Rokka, Anne 2011. Hevonen, talli ja niiden tuomat mahdollisuudet ratsastusterapiassa. Teoksessa Mattila-Rautiainen, Sanna (toim.) Ratsastusterapia. Jyväskylä: PS-kustannus.

Rouvinen-Kemppinen, Katriina & Kemppinen Pertti 2000. Luovuuden kukoistus. Tallinna.

Sadutus. Lapsen kertovat ja toimivat. Yhdistyksen WWW-sivut. http://www.edu.helsinki.fi/lapsetkertovat/Sadutus/sadutus_paa.htm Päivitetty 3.10.2013. Luettu 19.6.2014.

Savonlinnan kaupunki. Kasvatus ja opetus. WWW-sivut. <http://www.savonlinna.fi> Ei päivitystietoja. Luettu 14.6.2014.

Savonlinnan kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma 2006. PDF-dokumentti. <http://www.savonlinna.fi> Ei päivitystietoja. Luettu 14.6.2014.

SPHT Säteen taika. Tallilla tapahtuu. Yrityksen WWW-sivut. <http://www.sphtsateentaika.net/> Ei päivitystietoja. Luettu 17.7.2014.

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta ry. 2011. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta. Yhdistyksen WWW-sivut. <http://www.hevostoiminta.net/10> Ei päivitystietoja. Luettu 28.2.2014.

Suvanto, Timo, Mäkelä, Sakari 2004. Henkilökuvaukset digikameralla. Porvoo: WS Bookwell.

Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos 2014. Mitä yhteisöllisyys on? WWW-dokumentti. http://www.thl.fi/fi_FI/web/kasvunkumppanit-fi/tyon/periaatteet/yhteisollisyys Ei päivitystietoja. Luettu 17.7.2014.

Törmälehto, Erna 2013. Hevostoiminnan terapeuttinen voima lasten ja nuorten ryhmissä. Teoksessa Ikäheimo, Kaija Karvaterapiaa. Eläinavusteinen työskentely Suomessa. Helsinki: Yliopistopaino.

Unicef. Lapsen oikeuksien julistus 1989. Järjestön WWW-sivut. <https://www.unicef.fi/lapsen-oikeudet/lapsen-oikeuksien-julistus/> Ei päivitystietoja. Luettu 17.7.2014.

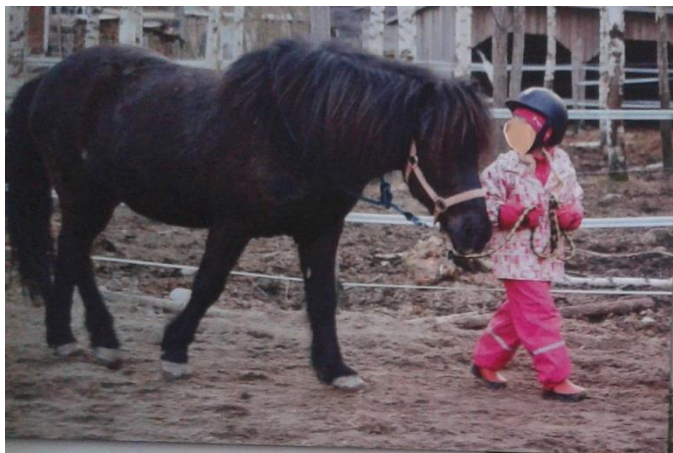
Vapalahti, Kati 2012. Nuorisokodin nuorten ja heidän ohjaajiensa kokemuksia sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta. Teoksessa Juha Hämäläinen (toim.) Sosiaalipedagoginen aikakauskirja. Vuosikirja 2012. Kuopio: Suomen sosiaalipedagoginen seura ry.

Yli-Viikari, Anja, Lilja, Taina, Heikkilä, Katariina, Kirveennummi, Anna, Kivinen, Tapani, Partanen, Ulla, Rantamäki-Lahtinen, Leena, Soini, Katriina 2009. Green Care-terveyttä ja hyvinvointia maatilalta. Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus.

Tampere: Yliopistopaino. PDF-dokumentti. <http://www.mtt.fi/> Ei päivitystietoja. Luettu 7.6.2014.

LIITE 4.

Kirjatuotoksen kuvasivu

"Käytiin ravaamaan ja se tarkoittaa, että
luoksemaan. Ei pelottanu. Nähtiin linnunpesä puussa.
En nähny lintuja yhtään. Vietiin ite hevoset tallille."

